

SLOVENSKI

Šm
A KNJIŽNICA
N E

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 56-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt 2, Postfach 17

Letnik X.

Celovec, petek, 3. junij 1955

Štev. 22 (684)

Nevtralnost — temelj bodoče avstrijske politike

Koref: Jasno stališče glede fašističnih tendenc — Schärff: V Bonnu pozabljajo, da je Avstrija samostojna država

Predvčerajšnjim je glavni odbor državne zbornice soglasno odobril državno pogodbo in hkrati priporočil parlamentu ustavno zasidranje določil o nevtralnosti Avstrije, ki so jih prejšnji teden s posebno izjavo soglasno predlagale vse štiri v parlamentu zastopane stranke.

Poročanje o državno-pravnih učinkih državne pogodbe je bilo na zasedanju glavnega odbora parlamenta poverjeno poslancu dr. Tončiču, ki je podrobno razčlenil obveznosti, ki jih sprejema Avstrija z odobritvijo državne pogodbe.

V generalni debati je najprej govoril socialistični poslanec dr. Koref, ki je med drugim poudaril, da bo Avstrija prispevala k miru v Evropi, da se bo trudila za prijateljske odnose s sosednimi državami in da se bo prizadevala za sprejem v Združene narode. Zato pa je treba imeti v bodoče jasno začrtano linijo. Zlasti je potrebno zavzeti jasno stališče napram vsem kakor koli zakrinkanim fašističnim tendencam in organizacijskim oblikam in ne sme se dopuščati kakršno koli tozadevno slepomišljenje. O zadržanju zahodnonemške vlade glede nemške imovine v Avstriji je govoril dejal, da to zadržanje ni razumljivo in tudi ne utemeljeno, ker tozadevne določbe v državni pogodbi nalagajo obema državam odgovod medsebojnimi terjatvam. Zato ni nobenega povišja za nezaupanje med obema prijateljskimi državama. Govornik je končno podčrtal, da bo tudi v bodoče potrebno sodelovanje obeh koalicijskih strank.

Tudi govornik ljudske stranke dr. Malleta je poudaril, da je bil uspeh v zvezi s sklenitvijo državne pogodbe dosežen v sodelovanju obeh velikih strank.

V debati je govoril tudi zvezni kancler Raab, ki je poudaril, naj se sleherni poslanec zaveda, da z glasovanjem za državno pogodbo, ki nalaga Avstriji tudi bremena, prevzema odgovornost za vse določbe, ki jih vsebuje. Kakršna koli pridržek je nemogoč in bi bil istoveten z odklonitvijo pogodbe. Kancler Raab je podčrtal priznanje k nevtralnosti. Tudi tozadevni sklep je treba sprejeti brez vseh pridržkov. Avstrija je nevtralna država kakor je Švica in nevtralnost mora biti temelj bodoče avstrijske politike.

Vicekancler dr. Schärff se je obširno pečal z vprašanjem nemške imovine. Pozdravil je tozadevne določbe v državni pogodbi, ker bodo s tem prvič v zgodovini po letu 1918 postala velika podjetja, ki tvorijo gospodarsko moč naše dežele,

končno avstrijska last. Pri tem je bistvene važnosti, da bodo gospodarske sile dežele služile Avstriji, ne pa inozemskim koncernom. Vicekancler je kritiziral zadržanje zahodnonemške vlade v tej zvezi in pa dejstvo, da še vedno ni rešila vprašanja državljanstva Avstrijcev, ki živijo v Zahodni Nemčiji. V tem vprašanju se zahodnonemška vlada obnaša tako, kakor da bi bilo vse v redu, kar se je zgodilo v letih med 1938 in 1945. Obžalujem, je dejal

vicekancler Schärff, da zahodnonemška republika zavzema nasproti nam stališče, kakor da bi imela pravico razpolaganja z nami in da marsikdo od tamošnjih gospodov očitno pozablja, da je Avstrija samostojna država. Kot predstavnik avstrijskega ljudstva, je zaključil vicekancler Schärff, sem iskreno pozdravil moskovske dogovore in državno pogodbo, ker imam kot Avstrijec v prvi vrsti pred očmi avstrijske interese.

Pomembni razgovori ob sovjetskem obisku v Jugoslaviji

Vsa svetovna javnost je pretekli teden z velikim zanimanjem spremljala obisk sovjetske vladne delegacije v Jugoslaviji ter razgovore med jugoslovanskimi in sovjetskimi državniki, ki so jih le-ti imeli ob tej priložnosti v Beogradu in na Brionih. Poročila o tem nedvomno prav tako zanimivem kot važnem dogodku so temu primerno senzacionalna, predvsem v zapadnem tisku, ki je dnevno vedel povedati najrazličnejše podrobnosti.

Ko je prispela sovjetska delegacija — član Vrhovnega sovjeta in prvi sekretar KP Sovjetske zveze Nikita Hruščev, predsednik sovjetske vlade Nikolaj Bulganin, prvi namestnik predsednika vlade Anastas Mikojan, glavni urednik „Pravde“ in član CK KP Sovjetske zveze Šepilov, namestnik zunanjega ministra Gromiko in namestnik ministra za zunanjo trgovino Kumikin — na zemunsko letališče pri Beogradu, so jo tam pozdravili visoki predstavniki Jugoslavije s predsednikom republike maršalom Titom na čelu. Vodja sovjetske delegacije Hruščev je ob tej priložnosti imel pozdravni govor po radiu, v katerem je poudaril pomen obiska sovjetskih državnikov in pri tem naglasil staro prijateljstvo med narodi Jugoslavije in Sovjetske zveze. Spre-

govoril je tudi o dogodkih, ki so sledili kominformski resoluciji ter s tem v zvezi izjavil:

„Iskreno obžalujemo, kar se je zgodilo, in odločno zavračamo vse tisto, kar se je naložilo v tem obdobju. Z naše strani štejemo v

Nikita Hruščev

Deželni glavar obsoja šovinistično hujskanje na Koroškem

Na resolucijo, ki jo je sklenil nedavni občni zbor Zveze koroških partizanov na urad zveznega kanclerja, na pravosodno ministrstvo, na koroško deželno vlado in na varnostno direkcijo za Koroško, in v kateri je opozoril, da fašistične sile na Koroškem spet dvigajo glave in pod krinko borbe za baje ogro-

ženo domovino v duhu svoje miselnosti pod firmo svobode tiska blatijo protifašistično borbo koroških partizanov ter zločinsko hujskajo proti slovenskemu ljudstvu na Koroškem, je deželni glavar Wedenig odgovoril Zvezi koroških partizanov z naslednjim pismom:

Potrjujem prejem resolucije, ki jo je Vaša zveza sklenila na občnem zboru in se Vam predvsem zahvaljujem za v tej resoluciji izraženo veselje nad sklenitvijo državne pogodbe za Avstrijo.

Glede ostalega dela resolucije, namreč tistega, ki se nanaša na tisk, prav tako delim Vašo zaskrbljenost, nimam pa nobene zakonite možnosti, da bi ukrenil kaj proti temu. V kolikor je v mojih močeh, se trudim, da bi z osebnim vplivanjem in potem pojasnjevanja deloval za tolerantno miselnost med novinarji. Če bi to delali vsi odgovorni, potem verujem, da bo tudi možno, na tem področju izbiti posledice nesrečnega časa.

to, nedvomno, izzivalno vlogo, ki so jo v odnosih med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo odigrali sedaj že razbiti sovražniki ljudstva Berija, Abakumov in drugi. Temeljito smo proučili gradivo, na katerem so slonele hude obtožbe in žalitve, ki so bile takrat naperjene proti voditeljem Jugoslavije. Dejstva pa govorijo, da so to gradivo skovali sovražniki

Nikolaj Bulganin

ljudstva, zavrženi plačanci imperializma, ki so se skrivaj vtihotapili v vrste naše partije. Globoko smo prepričani, da je doba poslabšanja naših odnosov daleč za nami. Z naše strani smo pripravljene storiti vse, kar je potrebno, da odstranimo vse ovire, ki so na poti k popolni normalizaciji odnosov med našima državama, k utrditvi prijateljskih odnosov med našimi narodi.

Sovjetska delegacija je bila za časa svojega bivanja v Beogradu nastanjena v Starem dvoru na Dedinju, razgovori med sovjetskimi in jugoslovanskimi zastopniki pa so se vršili v Gardnem domu na Topčideru. Na čast sovjetskemu gostu je priredil maršal Tito v Zveznem izvršnem svetu svečano kosilo ter sprejem v Belem dvoru, medtem ko je bila v Narodnem pozorišču svečana predstava baleta „Kitajska pravljica“. Sovjetska delegacija je med svojim bivanjem v Beogradu položila vence na grob Neznane junaka na Avali ter na grobove jugoslovanskih in sovjetskih vojakov, padlih za osvoboditev Beograda. Ob svojem obisku v Jugoslaviji so si sovjetski zastopniki ogledali tudi institut za atomske raziskave v Vinči, Brionske otoke in del istrske obale, Ljubljano, Postojnsko jamo, Bled in Zagreb ter druge zanimive lepote Jugoslavije.

Razgovori med jugoslovanskimi in sovjetskimi državniki tako v Beogradu kot tudi na Brionih so potekali v ozračju medsebojnega razumevanja. Predvsem so razpravljali o nadaljnjih odnosih med obema državama in kljub nekaterim razlikam v gledanju ene in druge strani našli pot za razvijanje medsebojnega državnega sodelovanja Jugoslavije in Sovjetske zveze, kar bo nedvomno bistven prispevek za okrepitev miru v svetu. Ker obisk sovjetskih državnikov v Jugoslaviji ob zaključku redakcije še ni končan in tudi še ni bilo objavljeno dokončno uradno poročilo, naših bralcev v tej številki žal ne moremo obvestiti o celotnem uspehu jugoslovansko-sovjetskih razgovorov.

Pred važnimi evropsko-azijskimi stiki

V teku tega meseca bo prišlo do pomembnih državno-političnih stikov med Evropo in Azijo, ko bosta indijski ministrski predsednik Nehru ter predsednik burmanske vlade U Nu obiskala vrsto evropskih dežel. Indijski premier bo obiskal posamezne vzhodnoevropske države ter Avstrijo — njegov obisk na Dunaju je določen za 26. in 27. junija — in Jugoslavijo.

Obiskom iz Azije pripisujejo veliko važnost, zato so nedvomno še toliko bolj zanimive izjave predsednika indijske vlade Nehruja, ki jih je le-ta podal kratko pred svojim odhodom v Evropo. Na tiskovni konferenci je med drugim ostro obsodil kominformo in dejal, da taka organizacija ni v skladu z načelom nevmešavanja in da upa, da bo njegovo bližnje potovanje v Moskvo v gotovi meri prispevalo k sprostitev mednarodnega položaja. Prav tako se je odločno izrekel proti sistemu zvez in paktov, ker da niso v korist malim državam. Ko je zahteval razpust kominforme, se je izrekel tudi proti osnovanju vzhodnoevropske obrambne skupnosti.

Slovensko narodno gledališče Maribor v celovškem Mestnem gledališču

jutri, v soboto, dne 4. junija, ob 20. uri

z Mascagnijevo opero

„Cavalleria rusticana“

in slovenskim baletom

„Lectovo srce“

Predstavo prireja Kulturni referat pri koroški deželni vladi v okviru kulturne izmenjave med Koroško in LR Slovenijo.

v nedeljo, dne 5. junija, ob 9.30 uri

s Smetanovo opero

„Prodana nevesta“

Pred opero nastop pevskih zborov SPZ

Predstava je na povabilo Slovenske prosvetne zveze.

Vstopnice dobite v predprodaji pri krajevnih SPD, v Celovcu v »Naši knjigi«, v Kärntner Reisebüroju, pa tudi kakor za sobotno predstavo pri blagajni Mestnega gledališča.

Mogočna manifestacija socialističnih žena v Celovcu

Minulo soboto in nedeljo je bilo celovško mesto vse v znamenju in pod vtisom impozantne manifestacije socialističnih žena iz vseh avstrijskih dežel in močnih delegacij iz inozemstva. Tisoče in tisoče žena je manifestiralo pod geslom »za svobodo sveta«. Glavno koroško mesto samo je bilo slavnostno okrašeno, zastave so vihrale s poslopij in velik transparent s pozdravom »Freundschaft« (prijateljstvo), razpet pred kolodvorom preko ceste, je izražal dobrodošlico tisočim udeleženkam, ki so prihitele na veličastno prireditev s posebnimi in drugimi vlaki.

Prvi posebni vlaki so pripeljali žene že v petek popoldne in v večernih urah. Kmalu so močne skupine žena, okrašene z rdečimi traki, poživljale celovške ulice. Vsepovsod si jih lahko srečaval in povsod si lahko slišal pozdrav »Freundschaft«.

V nedeljo popoldne se je pomikala veličastna povorka z rdečimi zastavicami skozi ulice med gostim špalirjem Celovčanov, ki so manifestantke navdušeno pozdravljali. Povorke kar ni hotelo biti konec, dokler množica, cenili so jo na okoli 20.000 ljudi, proti poldnevu na gosto ni napolnila Novi trg. Ta prostor je bil prizorišče zborovanja, kakršno je Celovec redkokdaj doživel. Kot uvod v manifestativno zborovanje je zadonela pesem »Bratje le k soncu svobode«, nato pa je predsednica ženskega komiteja za Koroško, deželna poslanka Petschnik pozdravila ogromno množico, ki je prihitele na proslavo v Celovec, da manifestira na mednarodnem dnevu socialističnih žena za socialistične ideje. Viharno navdušenje je odjeknilo v množici, ko je pozdravila predsednica Socialistične stranke Avstrije vicekanclerja dr. Adolfa Schärfa, nadalje ministra Maisla, deželnega glavarja Wedeniga, dunajskega župana Jonasa in druge predstavnike stranke in oblasti.

Nato je spregovorila predsednica Ženskega centralnega komiteja Socialistične stranke Avstrije Gabriela Proft, za njo je imel kratek nagovor deželni glavar Wedenig, ki je med drugim dejal, da je Koroška dežela povezovanja in sprave med narodi na meji dveh držav. Nadalje je pozdravil socialistične žene v Celovcu župan Graf, za njim pa je povzel besedo vicekancler Schärff. V imenu švicarskih žena je tajnica Internationale socialističnih žena Kissel pozdravila zborovanje.

Končno je spet povzela besedo predsednica socialističnih žena Avstrije in je naglasila, da je na tem mestu zbrana velika socialistična družina, stare mamice poleg vnukinj in vse se bori za socializem.

Pred magistratom, okrašenim s številnimi zastavami najrazličnejših držav, med temi tudi z jugoslovansko, je bila za za-

ključek manifestacije slavnostna igra »Za svobodo sveta« od avtorja Franca Ibschitza, ki je napravila na vse najgloblji vtis.

Na dnevu socialističnih žena so bile na sporedu še akademije in razne druge prireditve, v soboto zvečer pa ob ogromni udeležbi ognjemet ob Vrbskem jezeru.

Pred stavbo celovškega magistrata, okrašenega s številnimi zastavami, so se trle množice žena in ostalega ljudstva na velikem slavnostnem zborovanju pod geslom: »Za svobodo sveta«.

Na Tržaškem zabranjujejo Slovincem gospodarsko dejavnost

Italijanske policijske oblasti v Trstu so v zadnjem času izdale nekaterim slovenskim gostilničarjem nezakonite odločbe, da morajo za nedoločen čas zapreti svoje lokale. Pri tem ne gre za osamljene primere. Do sedaj so namreč zaprli že okoli 15 slovenskih gostinskih obratov. Razen tega je policija ukinila tudi dovoljenja za predvajanje filmov v dveh kinodvoranah v Dolini in v kinodvorani v Boljuncu. Tudi s temi ukrepi so bili prizadeti slovenski lastniki.

Izvršni odbor Slovenskega gospodarskega združenja je prišel do zaključka, da je treba te policijske ukrepe oceniti kot načrtno raznarodovalno akcijo, s katero skušajo italijanske oblasti v nasprotju z določili narodnostnega statuta izpodkopati in ogroziti gospodarski obstoj slovenskega prebivalstva na Tržaškem. Omenjena organizacija tržaških Slovincem je v obrambo prizadetih slovenskih podjetij intervenirala pri italijanskih oblasteh ter

obvestila o kršitvah londonskega sporazuma tudi jugoslovanski konzulat in ga zaprosila za pomoč.

Korošci na festivalu gorenjskih gasilcev v Kranju

Sosednja Gorenjska je priredila minulo soboto in nedeljo I. festival gorenjskih gasilcev. Na slavlju, ki je bilo v Kranju, je sodelovalo okoli 2000 gasilcev iz vse Gorenjske. Kot gostje so se festivala udeležili tudi zastopniki koroške deželne gasilske zveze s podpredsednikom Morackom na čelu, ki je izrekel na slavnostnem zborovanju gorenjskim gasilskim organizacijam pozdrave koroških gasilcev. Med gosti iz Koroške so bili v večjem številu zastopani funkcionarji in člani gasilskih društev iz Bilčovsa in Kotmare vasi, ki so že predlanskim navezali prijateljske stike z gasilskimi tovariši v sosednji Sloveniji.

Vtisi s potovanja v München na veliko kmetijsko razstavo

V Celovcu je lilo kakor iz škafa, ko smo v četrtek, 19. maja vstopili v avtobus, da se popeljemo v München na 43. potujočo razstavo Nemške kmetijske družbe (DLG), ki je bila od 15. do 22. maja. Kljub temu pa je kmalu prevzela vseh 32 udeležencev vedra nasmejanost absolventov in učiteljev naše podraveljske kmetijske šole. Nismo še prišli do Vrbe in že se je v avtobusu razlegala naša slovenska pesem, spremljana od harmonike spretnega Vladimira. »Kaj dež in kaj sneg, saj se peljemo lepemu vremenu naproti.« je pripomnil nekdo, ko so proti Beljaku pričele padati prave kepe snega.

V lepi družabnosti smo naglo zdrveli skozi Spittal ter se povzpeli do Mallnita. Postaja v Mallnitsu, kjer prepeljejo avtobuse in potnike po železnici skozi predor na Solnograško, je bila natrpna avtomobilov. Pričnem šteti: Deset avtobusov in najmanj 20 avtomobilov je že na vagonih. 6 avtobusov pa še čaka in za nami pridejo še trije. Na postajališču čeb-ljajo ljudje kot čebele v panju.

Dve uri sta minule, preden smo v Böcksteinu lahko spet zasedli avtobus. Naša pot nas je vodila preko Badgasteina, Bischofshofna in Halleina. Imeli smo srečo, prenehalo je deževati in snežiti.

Prvič smo se ustavili na kmetijski šoli Oberalm, kjer nas je sprejel njen ravnatelj dr. Hulla, eden najboljših kmetijskih strokovnjakov in šolnikov Avstrije. Kakor bi uganil, kaj nas najbolj zanima, je pri obhodu posestva načel številna vprašanja sodobne ekonomije kmetijstva. V govejem hlevu mu je tuberkuloza pobrala vse najboljše živali, krave s 5.000 in 6.000 litrov mleka. Sedaj čredo obnavlja, kar je povezano z visokimi denarnimi izdatki. Mož pripoveduje to z vidnim

razočaranjem nad svojo večdesetletno rejsko skrbnostjo.

V provizorični kurnici naletimo na jate par tisoč mladih petelinčkov v starosti enega dneva do 8 tednov. Osem tednov stari petelinčki tehtajo 80 dkg; nam pripoveduje gospod ravnatelj; prodaja jih po 34.— šil. za kg v Salzburg. »Odlične dobičke pri piščancih, lepe donose na polju in pri živini imamo, pa še svojo mlekarino in sirarno in tik pred

Ravnatelj kmet. šole Oberalm je našim udeležencem govoril o gospodarskih vprašanjih solnograških kmetov

Salzburgom smo tudi, toda ko napravimo letno bilanco, se nam pokaže zguba,« zaključil dr. Hulla svoja izvajanja. — Da, da. Kmetijski obrat, ki je v celoti odvisen od tuje delovne sile, mora odšteti za služek 50 opitanih prašičev za letno plačo 1 kmetijskega delavca. Kako torej shajati? To je veliko vprašanje, za katerega rešitev pa so meje ozko postavljene.

Vtise obiska pri dr. Hulli smo premlevali še v poznih večernih urah, ko smo nočevali v Salzburgu.

V zgodnjih jutranjih urah naslednjega dne smo že bili na avstrijsko-nemški meji. Komaj smo zamenjali denar, že so nas obremenili s celo kopico davkov, preden smo smeli nadaljevati pot po »Autobahn«. Promet na cesti se je takorekoč z vsakim kilometrom večal in ko smo prišli v München, sem skoraj dobil vtis, da imam pred seboj pravo mednarodno demonstracijo stotisočev avtomobilov vseh znamk. Skoraj ni bilo ceste, kjer ne bi križarili avtomobili v najmanj 4 kolonah. Ob tej impozantni sliki me je na tistem zaskrbelo: »Ali se bomo vrnili vsi zdravi nazaj na naše domove?« — Pa smo le premagali prometne težave Münchena in se vrnili srečno domov.

S prihodom v München smo začeli doživljati naše veliko pričakovanje. Kaj smo videli? Pred nami se je na površini 40 hektarjev razprostiralo pravo mesto paviljonov, reklamnih stolpov, po 50 in 100 metrov dolgih lop, ki so bile — kakor smo pozneje videli — natrpne z živino in najraznovrstnejšim kmetijskim razstavnim materialom. Navmes pa so ropotali in demonstrirali svoje delo izdelki nemške industrije kmetijskih strojev in orodja. Celotno razstavišče pa je bilo obdano z drevoredom košatih dreves ter ograjo parkirajočih avtomobilov. Nad vsem pa so se dvigale zastave in monumentalni spomenik »Bavarie«.

Komaj smo si še mogli reči »Na svidenje ob 1/28 pri avtobusu« in že nas je ločene zajel val ljudi, ki so se gnetli na razstavišču. Ni mogoče opisati pester slike razstave, tudi če bi iz celote vzeli samo ono, kar je bilo za nas bistvenega pomena. Naj zato raje postrežem s splošnimi podatki.

Seznam razstavljalcev in njihovih iz-

(Nadaljevanje na 3. strani)

PO ŠIRNEM SVETU

London. — Po zelo umerjenem volilnem boju so v četrtek prejšnjega tedna volili v Angliji novi parlament od nosno spodnjo zbornico. Pri volitvah so zmagali konservativci, ki so dosegli 344 sedežev, torej 15 več kot pri zadnjih volitvah leta 1951. Laburisti bodo imeli v novi zbornici 277 poslancev (14 manj kot doslej). Komentatorji pravijo, da se imajo konservativci v precejšnji meri zahvaliti za svoj uspeh ministrskemu predsedniku Eden-u, ki je splošno priljubljen.

Rim. — Po 120 dni trajajoči stavki so delavci največjega italijanskega pristanišča v Genui dosegli pravico, da bo njihova strokovna organizacija nadzorovala sprejemanje in odpuščanje delovne sile v pristaniških obratih. Vlada je morala preklicati svoje ukrepe, ki so kratili delavske pravice. Izvedba dolgotrajne štirimesečne stavke je bila mogoča in uspešna samo z vztrajnostjo delavcev in podporo prebivalstva, ki je radevolje nudilo stavkujočim delavcem pomoč v njihovi borbi.

Washington. — Amerika je v zadnji vojni na podlagi posebne pogodbe posodila Sovjetski zvezi večje število vojni in tovornih ladij. Razgovori o vračilu teh ladij se vlečejo že dolga leta in je dobila Amerika doslej vrnjenih šele 68 izmed skupno 585 vojni ladij in čolnov ter 30 izmed 121 tovornih ladij. Poročajo, da je bil nedavno sklenjen sporazum o vrnitvi nadaljnjih 62 vojni ladij.

Dunaj. — Zadnjo soboto je bil na Dunaju zaključen četrti kongres mednarodne zveze svobodnih sindikatov, ki je v času od 20. do 28. maja razpravljal o raznih vprašanjih v zvezi z delavskim gibanjem v svetu. Posebno so se zastopniki iz vsega sveta zavzemali za delavska gibanja v zaostalih deželah, izrekli pa so se tudi za učinkovito obliko razorožitve ter proti sleherni napadalnosti.

Dunaj. — Iz uradnih dunajskih virov se je zvedelo, da se bo 6. ali 7. junija vrnila na Dunaj skupina 250 internirancev v Sovjetski zvezi. Direktor oddelka za Evropo v sovjetskem zunanjem ministertvu je izročil preteklo sredo avstrijskemu odpravniku poslov v Moskvi seznam ljudi, ki se bodo po dolgih letih ujetništva vrnili zopet v svojo domovino.

Rim. — Dne 31. maja je stopilo v Italijo dva milijona poljskih delavcev v stavko. Med stavkajočimi so pripadniki vseh političnih organizacij. Stavkajoči zahtevajo izpolnitev zahtev po povvišanju plače, ki so jih postavili že pred nekaj meseci. Poljski delavci zahtevajo tudi enakovrednost z industrijskimi delavci.

Bukarešta. — Romunski parlament je potrdil pristop Romunije k paktu vzhodnih držav, ki je bil sklenjen v Varšavi v začetku maja. S tem so potrdili pristope k paktu vzhodnih držav parlamenti vseh vzhodnih držav, ki so pristopile k temu paktu.

Hongkong. — Po svojem obisku v Pekingu je vodja delegacije OZN Krišna Menon izjavil, da predsednik kitajske vlade Ču En Laj želi prijateljske odnose z ZDA. Dejal je, da je med bivanjem v Pekingu dobil vtis, da kitajska vlada odkrito želi, da bi sedanja napetost popustila.

Washington. — Iz dobro obveščenih virov se je v Washingtonu zvedelo, da bodo izpuščeni ameriški letalci, ki so že dolgo časa v vojnem ujetništvu na Kitajskem, na svobodo. O tem je baje obvestil ameriškega veleposlanika v New Delhiju Coopra Krišna Menon, ki se je vrnil iz Pekinja.

Moskva. — Med Sovjetsko zvezo in Japonsko so se po vesteh TASSa začela pogajanja 1. junija v Londonu. V imenu Sovjetske zveze vodi pogajanja veleposlanik v Veliki Britaniji Jakov Malik.

B. Smetana:

„Prodana nevesta“

Komična opera v treh dejanjih

V nedeljo bodo ljubitelji gledališke umetnosti iz vseh naših krajev spet napolnili celovško Mestno gledališče, kjer bo na povabilo Slovenske prosvetne zveze predvajalo Slovensko narodno gledališče iz Maribora Smetanovo komično opero »Prodana nevesta«. To nesmrtno glasbeno delo slavnega češkega skladatelja je že danes prav tako priljubljeno kakor je bilo pred skoro 90 leti, ko je bilo prvič izvedeno v Pragi. »Prodana nevesta« je šla že nešteto krat čez vse evropske in svetovne odre, prevedena je na 24 jezikov in spada med tiste redke operne stvaritve, ki so dostopne vsem slojem človeške družbe. Vsebinsko je zajeta iz kmečkega življenja, glasbeno pa jo je skladatelj postavil na trdne temelje ljudske pesmi. V naslednjem seznanjamo naše bralce z vsebinskim dogajanjem trodejske opere.

VSEBINA

Prvo dejanje: Trg z gostilno. Množica praznuje cerkveno prošenje. Veselje in radost sieta ljudem iz oči, le Marinka in njen ljub Janko se držita čemerno ob strani. Marinka je namreč hči trdnega gruntarja, ki jo kani možiti s sinom petičnega Tobije Mihe, Vaškom. Prav danes naj bi prišla stari in mladi k njim domov na ogled. Marinka pa je srčno vdana svojemu fantu Janku in mu obljubi večno zvestobo, čeprav ne ve, od kod in kdo je pravzaprav po rodu. Janko ne izda očetnega imena, pač pa ji potoži, kako ga je po materini smrti oče na mačehino besedo nagnal od doma. — Mešetar Kecal iztakne Marinkine starše ter jim na vsa usta hvali ponujane ženina Vaška. Rad bi čimprej sklenil končni ženitveni dogovor. Krušinova oba vprašata hčer za njeno mnenje, a ta odločno odkloni sleherno misel na poroko s komer koli drugim kakor z Jankom. Mati se postavi Marinki ob stran in pravi, da brez hčerinega privoljenja iz te moke nikakor ne more biti kruha. Kecal pa ima pred očmi kupčijo in procence, zato ne odneha. Marinkinemu očetu svetuje, naj stopi v krčmo na pomenek s starim Tobijo, sam pa bo medtem spregovoril z Jankom, da vidi, kaj bi se dalo pri njem doseči s pametno besedo.

Drugo dejanje: V gostilni. Fantje in dekleta iz vasi so zbrani pri piru, pesmi in plesu. Janko zapoje pesem v čast svoje ljubienke, nakar se soba polagoma izprazni. Šele sedaj se upa vanjo Vašek, ki mu je mati doma naročila, naj gleda, da se bo svoji nevesti Marinki prikupil. Kmalu nato ga Marinka sama iztakne. Vašek je ne pozna, zato mu brž natvezi grozovito storijo o Marinkini nezvestobi in njeni kruti, človeku nevarni naravi, spričo katere bi imel ob njeni strani pravi pekel na zemlji. Vašku je ljubka in dobra »neznanka« koj vseč in ji da besedo, da ne bo vzel Marinke za ženo. Ko bi rad nato zapeljivko objel, se

mu ta izvije in smeje uide. Zaljubljeni bedaček pohiti za njo. — V tem prideva Kecal Janka, da bi z njim spregovoril na samem: če bi bil pripravljen odreči se Krušinove Marinke, bi mu mešetar izplačal na roko tri sto belih zlatnikov nagrade. Janko, ki o njem nihče ne ve, da je prvi Mihov sin in Vaškov polbrat, udari

zorišču sama »neznanka«, ki seveda ni nihče drugi kot — Marinka. Povedali so ji, da jo je njen Janko prodal za tri sto zlatnikov in je zato v svoji prevarani ljubezni na moč nesrečna. Njena grenka bolečina se razvije v morje obupa, ko ji Kecal pokaže papir z Jankovim podpisom. Vaška se več ne brani, pač pa si izgovori rok za premislek. V ta namen jo puste samo, a že privihra prešerne volje Janko, da bi ji povedal svojo norčijo. Razžaljeno dekle pa mu ne pusti do besede, temveč izjavi pred roditelji, da bo vzela za moža Mihovega sina. Tedaj šele pride na dan presenečenje: Janko se izda za Mihovega sina in oče mora njegove besede potrditi. Marinka spregleda ljubčkov zvižajo in pohiti v njegov objem. Naslednjemu Kecalu se vsi porogljivo in iz srca nasmejejo. V tem prilomasti iz cirkusa pobegli medved, sname pred prestrašeni

Eden izmed veselih prizorov iz »Prodane neveste«

Kecalu v roko, a le pod tem pogojem, da bo Marinko dobil za ženo edino Mihov sin. Mešetar ne sluti skrite ukane, zato vesel skliče priče in ljudi, vpričo katerih Janko slovesno podpiše pogodbo in prejme denar. Navzoči so ogorčeni nad fantom, ki je za nekaj božjakov izdal in prodal nevesto.

Tretje dejanje: Trg pred gostilno. Potujoča cirkuska družina pride v vas in priredi kar na trgu za reklamo majhno predstavo. Vašek stika za svojo pobeglo »ljubico«, a se brž vname v novem ognju, ko zagleda lepo cirkusko plesalko Esmeraldo. Dekle ga zapre v svoje mreže in ga po naročilu cirkuskega ravnatelja pregovori, naj se za večerno predstavo obleče v medvedjo kožo in tako zamenja v vlogi medveda pijanega cirkuskega igralca. Plesoči medved je namreč glavna in najbolj priljubljena točka cirkusovega sporeda. Vašek kar takoj pozizkusi z Esmeraldo in ravnateljem medvedji ples. Pri tem ga najdeta oče in mati, ki ga s Kecalom iščeta, da bi že končno uredili stvar z ženitvijo. Na splošno začudenje izjavi Vašek odločno, da noče Marinke, temveč tisto lepo »neznanko«, ki ga ljubi in ob katere strani ne bo imel pekla. A glej, v tem se že pojavi na pri-

mi ljudmi glavo in se pokaže kot — Vašek. Osramočena Jankova mačeha odpelje sina domov, Miha srečen stisne roke vrnivšemu se Janku in blagoslovi mladi par. Janko in Marinka slavita zmago svoje ljubezni.

III. Ljubljanski festival se prične 11. junija

V času od 11. junija pa do 14. julija bo v Ljubljani velika kulturna prireditve — III. Ljubljanski festival, ki ga bo tokrat priredil na novo in posebej v ta namen ustanovljeni zavod »Ljubljanski festival«. Letos bodo prireditve tudi na novem prostoru in sicer na preurejenih Križankah.

Spored festivala, ki bo prirejen v okviru desete obletnice osvoboditve, je tako obširen, da moremo navesti samo najbolj pomembne skupine in ansamble, ki bodo sodelovali: ljubljanska Drama in Opera, Slovenska filharmonija, Ritmo-simfonični orkester radia Ljubljana, Slovenski oktet, Slovenski partizanski pevski zbor, Akademski folklorni plesna skupina »France Marolt«, Slovensko gledališče iz Trsta, Državni simfonični orke-

Koroški umetniki na spomladanski razstavi

V Domu umetnikov v Celovcu je Umetniško društvo za Koroško odprlo svojo letošnjo spomladansko razstavo. Na slovesni otvoritvi je uvodoma spregovoril prezident društva dir. Müller, nakar je deželni glavar Wedenig v svojem nagovoru zagotovil razstavlajočim umetnikom zanimanje in podporo dežele za njihovo ustvarjalno prizadevanje. Razstave se udeležuje cela vrsta koroških slikarjev, grafikov in plastikov, med razstavljenimi deli pa so zastopane najrazličnejše smeri sodobnega umetniškega ustvarjanja.

Nagrajeni slovenski književniki

Društvo slovenskih književnikov je konec maja prvič podelilo nagrade za najboljša izvirna slovenska literarna dela iz preteklega leta. Nagrade v zneskih po 100.000 dinarjev so prejeli naslednji trije književniki iz vrst mlajše slovenske literarne generacije: Peter Levčič za pesniško zbirko »Zeleni val«, Beno Zupaničič za zbirko novel »Veter in cesta« ter Lojze Kovarčič za prozni ciklus »Ljubljanske razglednice«.

Gostovanje jugoslovanskih pevcev v Sovjetski zvezi

Trije jugoslovanski pevci, med njimi tudi pri nas znana in priljubljena solistka Ljubljanske opere Vilma Bukovčeva, gostujejo te dni v Sovjetski zvezi. V Moskvi, kjer so nastopili razen z deli jugoslovanskih skladateljev tudi s stvaritvami ruskih, avstrijskih in italijanskih komponistov, so doživeli pri poslušalcih velik uspeh, kar se je odrazilo tudi v laskavih ocenah v moskovskih časopisih. Po večdnevem gostovanju v Leningradu bodo jugoslovanski pevci ponovno nastopili v Moskvi v solističnih in skupnih koncertih, gostovali pa bodo tudi v Kijevu.

Vtisi s potovanja v München na veliko kmetijsko razstavo

(Nadaljevanje z 2. strani)

delkov obsega 656 strani. Kmetijske ter gospodinjske stroje in orodje je razstavljalo nad 270 firm. Poleg tega je bilo razstavljenih 563 najboljših govedov nemških pasem, 209 konj, ki so svoje sposobnosti kazali vsak dan na konjskih dirkah. Nadalje smo videli 395 plemenitih svinj in merjascev šestih pasem ter 290 ovc desetih pasem. Na razstavi pa je bila zastopana tudi perutnina, ribe, čebele in koze.

Četrtna razstavišča je bila posvečena agrarnopolitičnim problemom Nemčije,

semenarstvu, kmetijski pospeševalni službi, gospodinjstvu ter industriji krmil in gnojil. Študij tega dela razstave nas je najbolj zanimal. Številni vzorci, primerjave živih rastlin in živali, makete, filmi, slike in prospekti so bili vzrok, da smo drugega dne skoraj prezrli, kdaj nam je potekel odmerjeni čas.

Da na razstavi tudi ni manjkalo raznovrstnih zabavišč in okrepčevalnic, se razume samo po sebi. Tu je marsikdo spoznal zapeljivost nemške marke in se spočetka kaj rad odločil za nakup stvari, ki so stale 1 ali 2 marki. Šele ko je pozneje premislil, da je to 6 oz. 12 šil., je zmajal z glavo in dejal: »To je pa ja pri nas mnogo cenejši«.

V večernih urah smo se znašli spet v Avstriji in sicer na kmetijski in gospodinjski šoli Bruck an der Glocknerstrasse, ki smo si jo naslednjega dne ogledali. Kakor že prej v Ober-

alm, smo tudi tu občudovali izredno zanimanje solnograških kmetov za izobraževanje kmečke mladine. Vsaka teh šol je imela v zadnjem letu preko 100 gojencev. Posebno zanimivo je gospodarstvo te šole, ker je glavna njegova veja planšarstvo.

Zaradi dežja, ki je pričel spet padati, si nismo mogli ogledati v okolici še 2 kmetij in občudovati lepo pincgavsko živino, katere središče je prav področje okoli Brucka, Zell am See in Maishofen.

Zadovoljni nad vsestransko uspešno ekskurzijo smo se brez izgub vračali proti domu. Malo pred Beljakom je iz zadnjega dela avtobusa, kjer so sedeli naši fantje, padel burno pozdravljen predlog: »Pojmo še v Podravlje«. In šli smo.

Domača zemlja je zadihala spet okoli nas. Lepo je bilo naše potovanje, raznolik je bil svet, ki smo ga pri tem spoznali in močni vtisi so nam v spominu. Toda ko smo spet slišali domačo besedo, se je v vsakem poživilo spoznanje: »Povsod je lepo, toda doma je najlepše«.

Blaž Singer

Mednarodna razstava grafike v Ljubljani

Od 3. julija do 4. septembra bo odprta v Ljubljani mednarodna razstava grafike. Uprava Moderne galerije je doslej prejela prijave 139 avtorjev iz 21 držav. Med avtorji so poleg dobro poznanih jugoslovanskih grafikov še zelo poznani grafiki iz Zahodne Evrope. Pričakujejo tudi Picassa. Razstave se bodo udeležili tudi predstavniki Skandinavije, vzhodnoevropskih držav, Turčije, Sovjetske zveze, Južne Afrike in Japonske. Ker so se nekateri avtorji osebno odzvali pozivu, da pridejo v Ljubljano, in ker bo otvoritvi razstave prisostvoval tudi generalni sekretar mednarodne Likovne zveze pri UNESCO kipar Berto Lardera z nekaterimi znanimi kritiki, kaže, da bo ljubljanska razstava predstavljala pomembno mednarodno srečanje umetnikov te vrste iz vsega sveta. Vsak umetnik bo razstavil po pet del. V komisiji, ki bo dela izbirala, so trije jugoslovanski in trije inozemski grafiki. Za najboljša dela bodo umetnikom podeljene posebne nagrade. Mnenje je, da bo ta razstava postala mednarodni bienale grafik.

Del 40 ha velikega razstavišča »Potujoče kmetijske razstave DLG«

KOLENDAR

Sobota, 4. junij: Franč. I.
Nedelja, 5. junij: Sv. Troj. Bonif.
Ponedeljek, 6. junij: Norbert.
Torek, 7. junij: Robert
Sreda, 8. junij: Medard
Četrtek, 9. junij: Sv. Rešnje Telo
Petek, 10. junij: Margareta

Bilčovs

Le malokdaj smo mogli v našem okolišu zaporedoma zaznamovati toliko veselih dogodkov kot v letošnjem mesecu maju. Razveseljiv je bil dogodek, ko so nas obiskali igralci iz Maloš in Gorenjski kvartet ter znana solista, o čemer smo že poročali, toda tako je bilo prijetno ti isti večer, pa dogodek radi še enkrat omenjamo.

Danes pa poročamo o številnih ženitovanjih, ko so ženini in neveste, skoro bi rekli, kar tekmovali, kdo bo prvi. Naštevamo jih po vrsti. Prvi se je odločil Spitzer Friderik p. d. Čemernjakov v Kovčah. Bil je v Švici, tam marljivo delal in štedil, da si je s prihranki in domačo pomočjo postavil v bližini Vrbskega jezera svoj dom. V Švici pa se je seznanil tudi s svojo nevesto Marijo Grumhold, doma iz Gradišanske, katero je 1. maja kot ženo povedel na svoj dom.

V nedeljo, 15. maja, smo imeli pa kar tri poroke. Franci Müller, p. d. Breznikarjev iz Želuč, si je izbral našo vrlo in marljivo pevko in igralco našega prosvetnega društva Marico Sitarjevo, p. d. Lukijevo v Želučah za svojo spremljevalko skozi življenje. Poroka je bila v St. Ilju. Mladi Čari v Želučah, Kartnik Ludovik, pa se je poročil z Nežiko Jakopičovo, p. d. Pukličovo na Gori pri Sv. Luciji, kjer je bila tudi poroka. Manj nas veseli med porokami dejstvo, da se je naš pevec in tenorist Šavnik Franci, p. d. Frinčakov na Moščenici odločil, da se je preselil k svoji izvoljenki Zefki Plaschovi na Goro pri Vetrinju.

Pa tudi Kröpfl Franci, p. d. Šimanov na Potoku, si je izbral za svojo družico gđ. Marijo Rupovo iz kotmariške okolice. Tudi Franci je bil marljiv pevec naše

ŽGANE PIJAČE?—PELIKAN!

ga zbora in je rad prihajal med nas, čeprav ni stanoval v naši občini. Poroka je bila v Kotmari vasi, vesela svatba pa pri Miklavžu v Bilčovsu.

Stari ljudje so rekli, da je ženitev kakor loterija. Če dobro zadeneš, si srečen, če je pa narobe, pa je polomija. Upamo pa, da so vsi naši pari pri svoji izbiri dobro zadeli in jim iz srca želimo vso srečo na njihovi novi življenjski poti!

Kotmara ves

V Brdeh je dne 27. maja preminula 76-letna Marija Kaiser, ki so ji bili vsi dnevi življenja od zore do mraka delaven dan. Dva dni potem smo pokojnico ob lepem številu žalnih gostov spremili na pokopališče k trajnemu počitku.

Žene iz Slovenije so obiskale naše kraje

Minulo soboto in nedeljo je bivalo na obisku pri nas na Koroškem 45 žena funkcionark Zveze ženskih društev Slovenije.

Udeležence izleta iz Slovenije sta v soboto zjutraj pričakali in sprejeli na Jezerskem vrhu predstavnici Zveze slovenskih žena v Celovcu tov. Milena Gröblacherjeva in Hilda Ogrisova. Po priručnem pozdravu so se skupno odpeljale v Železno Kaplo, kjer so se ustavile pri Kolarju. Pri toplem okrepčilu se je razvil živahen pomenek, ki so se ga udeležile tudi žene domačinke. Tudi na trgu so se izletnice z veseljem pomenkovale s kmetkami in branjevkami v domačem jeziku.

Iz Železne Kaple je avtobus nadaljeval vožnjo na Klopinj in dalje v Velikovec. Že na tej poti so žene iz Slovenije obučovale lepoto naše zemlje in izjavljale, da je toliko opevana Koroška zares krasna. V St. Rupertu pri Velikovcu so obiskale grob 83 padlih partizanov. Mrtvim junakom so se oddolžile z dvema pesmima ter s položitvijo cvetja. Tov. Milena se je v kratkem nagovoru spomnila nepozabnih žrtev in omenila tudi nečuvno zločinsko

Po naši zemlji**Še vedno vsi govorijo o Gorenjskem kvartetu****Šmihel nad Pliberkom**

Nepozabno je bilo pri Šercerju v Šmihelu doživeti za stotine ljudi na prireditvi v okviru Slovenskega prosvetnega društva po posredovanju osrednje slovenske kulturne organizacije Slovenske prosvetne zveze. V malo dneh je uspelo razgibati vso okolico v občini Bistrica, preko Libuče, Pliberka in Blata ter Globasnice, posameznike pa še v drugih krajih. Sobota je bila in kmečko ljudstvo dela v večerne ure, tako da se je Šercerjeva dvorana napolnila, da, natrpala šele tik ob napovedani uri in vse premalo je bilo prostora. Vse polno ljudi se je še dregnalo v stranskih sobah in na obsežnem hodniku, pred hišo pa je parkiralo nešteto motornih vozil, kot še nikoli v Šmihelu. Med publiko si lahko opazil skratka vse, naše kmete v starejših letih, gospodinje in matere, nešteto mladine, številno delavstva najrazličnejših poklicev in sploh pomešanih ljudi brez razlike mišljenja in prepričanja. Prireditelji sta počastila tudi domači in blaški župan, libuški se je opravičil in se oddolžil z vstopnino, pliberški pa je bil zadržan. Iz Celovca so prispeli člani Urada za zvezo FLRJ z vicekonzulom Mladenom Devidejem, nadalje predsednik SPZ, člani uredništva »Slovenskega vestnika« s svojimi sprogami.

Vso to valujočo množico v enotnosti nestrpnega pričakovanja, navdušeno že ob vsem začetku ob tako številnem srečanju, je iskreno pozdravil predsednik Slovenskega prosvetnega društva Lojze Kraut. Nato je spregovoril predsednik SPZ dr. Franci Zwitter, ki je prav tako izrazil svoje zadovoljstvo nad tolikim zanimanjem na tem večeru in podčrtal pomen tovrstnih prireditev. Nato se je dotaknil pomembnega dogodka ob podpisu državne pogodbe, v kateri so zajamčene naše osnovne nacionalne pravice in enakopravnost, kar pa vsem narekuje, da se prizadevajo, da bodo te pravice prešle tudi v resničnost. Iz navdušenega pritrjevanja poslušalcev je bilo razvidno, da so vsi vzeli njegove besede z zadovoljstvom in razumevanjem na znanje ter so si njegove misli tudi osvojili.

Nato je zapel pevski zbor pliberške okolice pod vodstvom Zdravka Hartmanna nekaj domačih pesmi. Obnovljeni zbor, pomnožen s razveseljivim številom podmladka, je s svojim prvim nastopom pred javnostjo odlično prestal svojo preizkušnjo. Zadelo so v dvorano ubrani mehki a tudi jaki glasovi slovenske pesmi, izvežbani pod spretno roko ter so vsem segli globoko v srce. Domača pesem je vsem tako blizu, tako v mladih kot poznejših letih, da nehoti poveže v enotno družino tudi one, ki so se svoje-

mu ljudstvu kakorkoli že več ali manj odtujili. Pevci so bili deležni hvaležnega priznanja vseh navzočih ter so morali na željo še po prireditvi nekatere zapeti.

Vse pričakovanje pa je bilo osredotočeno na koncert dragih in priljubljenih gostov, Gorenjskega kvarteta ter solistov Danice Filipličeve in Franceta Korena. Zahrumela je dvorana v prekipevajočem navdušenju po vsakem komadu, ki je v mojstrski harmonični celoti harmonike Slavka Avsenika, klarineta Vilka Avsenika, trompete Franca Koširja in bas Franca Ogrizka zavalovila med množico. S svojimi posrečenimi humorističnimi kretnjami in dovršeno glasbo so spravili vse v priručno dobro voljo, vse se je smejalo iz dna duše in popolnoma sproščeno. Enodušna volja iskrenega nedeljenega razpoloženja se je polastila vseh, mladi in stari ter ljudje različnih nazorov so na mah postali ene misli, med seboj dobri in tovariški. Prav tako sta s svojimi solospeli osrečila vse z dovršenim petjem in prikupno mimiko Danica in France. Lahko sta se sama prepričala, kako sta vse očarala in zadivila.

Tak je bil ta večer v Šmihelu, lep, edinstven in očarljiv. Brez konca bi hoteli vsi poslušati izrazite glasbene umetnike. Toda vse mine in za slovo so se še številni pari zavrteli v živahnem plesu. Večer je minil, ostalo pa je vsem v trajnem in lepem spominu doživeti, ki je izzvenelo v želji, da bi se kaj takega kmalu spet ponovilo.

Malošče

Marljivi igralci našega prosvetnega društva so nam večkrat postregli s kakšno prireditvijo. Vedno jih radi obiskujemo. Zelo prijetno in zaželeno spremembo pa smo doživeli v nedeljo 22. maja zvečer, ko smo imeli v svoji sredi Gorenjski kvartet. Na to prireditev je prišlo ogromno ljudi, da jih obsežna dvorana v Gallobovi gostilni ni mogla zajeti. Prišli so ljudje brez razlike prepričanja, zato je akademik Valentin Feichter, medtem ko je izrekel iskreno dobrodošlico kvartetu in solistoma, priručno pozdravil vse navzoče v obeh jezikih. Naglasil je pomen medsebojnega spoznavanja med obema narodoma ter stremenje po dobrem sožitju obeh narodov v deželi. Nato je spregovoril predsednik SPZ dr. Franci Zwitter, ki je med drugim omenil predvsem določbo državne pogodbe z ozirom na pravice slovenske narodne manjšine. Udeleženci so njegove misli vzeli z velikim razumevanjem na znanje.

Uvodoma je domači pevski zbor lepo zapel nekaj pesmi, nato je zaigral viharo pozdravljen Gorenjski kvartet, vmes pa sta odlično zapela znana solista Danica Filipličeva in France Koren. Navdušenje in

Zveza koroških partizanov

Zveza koroških partizanov vabi vse bивše partizane na

izlet z motorji v Slovenijo

v dnevih 9., 10., 11. in 12. junija t. l.

Odhod 9. junija, ob 10. uri iz Celovca, Gasometergasse 10. Izlet bo preko Dravograda v Slovenj Gradec, kjer bo ogled muzeja NOB za Koroško, nato pa preko Šoštanj in Celja v Ljubljano, kjer bo tudi ogled znamenitega muzeja NOB Slovenije. Iz Ljubljane se podajo izletniki v Begunje. Tudi drugod si bodo ogledali mnogo spomenikov iz partizanske dobe in krajevne zanimivosti.

Za ta tovariški partizanski izlet se je treba osebno prijaviti najkasneje do 6. junija v pisarni Zveze koroških partizanov v Celovcu, Gasometergasse 10, in oddati potne liste.

Glavni odbor ZkP.

Opozorilo naročnikom

Današnji številki smo v blagohotno uporabo naročnikom priložili poštne položnice. V prvi vrsti naj se jih poslužijo oni naročniki, ki so morda z naročnino v zastanku, drugi pa naj plačajo naročnino v naprej. Tisti pa, ki imajo naročnino poravnano tudi že v naprej, naj skušajo pridobiti novega naročnika ter mu dajo na razpolago položnico, da tudi lahko plača naročnino.

Naročnina znaša za celo leto 60 šilingov, za pol leta 30 šilingov, za četrta leta 15 šilingov, mesečna pa 5 šilingov.

»Slovenski vestnik«

— Uprava —

viharo ploskanje se je stopnjevalo od točke do točke in le malokdaj smo doživeli tako užitka poln in lep večer.

Z našim neprisiljenim in iskrenim navdušenjem smo se vidno oddolžili dragim gostom, zato so po koncertu radi vztrajali in igrali do poznih jutranjih ur ter so ljudem, ki se jim nikakor ni mudilo domov, svirali za sproščeno ljudsko rajanje.

Hodiše

Žal, da nas je mogel v Hodišah preteklo nedeljo obiskati priljubljeni Gorenjski kvartet le mimogrede. Takoj ko smo zvedeli, da se bodo na svoji turneji ustavili tudi pri nas, se je zbralo veliko ljudi, da bi jim prisluhnili. Škoda je bilo, da jim ni mogel v pozdrav zapeti naš domači pevski zbor, zato smo imeli le koncert dragih gostov. V svojem pozdravnem govoru je Gorenjskemu kvartetu in solistoma Filipličevi in Korenu izrekel priručne besede v imenu SPD »Zvezda« predsednik Schöttl. Nato pa smo bili srečni, da smo bili deležni izredno lepega užitka, ko smo imeli priložnost poslušati tako lepo in dovršeno godbo in petje. Hvaležni smo dragim gostom za lepo doživeti in upamo, da jih bomo prihodnjč mogli dalje časa obdržati v naši sredi.

Šmarjeta nad Pliberkom

Gromko so odjeknili minuli ponedeljek zjutraj topiči v mlado majsko jutro, ko je vstajal ženin Lipej Stefan, p. d. mladi Gutovnik v Šmarjeti. Ta dan se je poročil in si izbral za svojo ženo in gospodinjo mlado Pečnikovo hčerko Vido Enci visoko zgoraj na Belšaku. Ob ogromni udeležbi sorodnikov in sosedov je bilo poročno slavlje na nevestinem domu. Pred nekoliko leti zgrajena pot je omogočila, da so vse številne goste prevažali z motornimi vozili. Na svatovski ni pa je bilo domače in veselo.

Mlademu paru iskreno čestitamo!

Cirkus Hagenbeck obišče Koroško

Sredi junija bo obiskal Celovec in še nekatera druga mesta na Koroškem veliki nemški cirkus Friederike Hagenbeck, ki je nedavno prispel v Avstrijo. Središče predstav priznanega cirkusa so prizori z dresiranimi živalmi, ki jih prezentirajo sloviti dompterji. V zoološkem vrtu cirkusa bo za videti mnogo divjih zveri in drugih eksotičnih živali, ki bodo posebno pri mladini vzbujale veliko zanimanje. Program pa, ki traja tri ure, vsebuje poleg predstav z dresiranimi živalmi tudi številne artistske senzacije, kjer je posebno zanimiv nastop štirinajstih artistov Liliputancev. Kdor koli si bo zoo in predstav ogledal, bo zadovoljen.

Koliko živalskih vrst je na zemlji?

Točnega števila živalskih vrst na zemlji zaenkrat še ni mogoče podati. Doslej ljudje poznajo približno 1.100.000 vrst različnih živali. Znanstveniki domnevajo, da je vsega skupaj od okoli 3 do 10 milijonov različnih živali. Večina žuželk doslej še ni raziskana. V Srednji Evropi živi okoli 50.000 živalskih vrst. V večini so žuželke, ki jih je okoli 28.000 vrst. Črvov je v Srednji Evropi 3.500 vrst, enoceličnih bitij 3.300 vrst, pajkovcev 2.300, vretenčarjev pa le 750 vrst. V srednjeevropskih vodah je okoli 6.000 živalskih vrst, večinoma žuželk, črvov in enoceličnih bitij.

Koliko živali živi neki na vsej zemeljski površini? Ruski raziskovalec Vernacky je izračunal, da je na zemlji okrog 2.500 milijard ton rastlinskih snovi in le eno milijardo ton živali. Razmerje med živalstvom in rastlinstvom je torej 1 : 2500.

Vse človeštvo tehta največ 150 milijonov ton, torej sedemkrat manj kot živalstvo. En sam roj kobilic ali vlak slanikov lahko tehta mnogo milijonov ton.

V pretežni večini so mikroskopsko majhna bitja, ki jih s prostim očesom nikoli ne vidimo, a jih je lahko v enem sa-

mem gramu drobne prsti kar 2 milijardi. Njih števila niti približno ni mogoče oceniti, zato so znanstveniki izdelali verjetnostni račun. Če upoštevamo, da tehtajo

Tirozavrec je bil najbolj krvoločna žival vseh časov

posamezna mikroskopsko majhna bitja tisočinko grama, bi se dalo izračunati, da živi na zemlji trilijon živali, velikih in majhnih. Nekateri znanstveniki so mnenja, da je to število še znatno prenizko.

Če bi bil zgornji račun vsaj približno točen, potem pride na enega samega človeka 500 milijonov predstavnikov živalskega sveta, kar je jasen dokaz, da smo ljudje na zemlji v precejšnji manjšini.

Izvor imena Mercedes

Marsikaterega bralca bo mogoče zanimalo, odkod izvira ime najbolj poznanih in najbolj razširjenih avtomobilov in najstarejše tovarne avtomobilov na svetu.

Ime Mercedes je pravzaprav špansko žensko ime, bilo pa je tudi ime enega prvih osebnih avtomobilov, ki ga je zgradila leta 1901 tovarna avtomobilov Daimler v Cannstadtu. Botra tega avtomobila je bila hčerka tedanjega avstro-ogrskega generalnega konzula v Nizzi, katere krstno ime je tudi bilo Mercedes. Ker je bil njen oče ne le viden diplomat, temveč tudi eden glavnih kupcev teh avtomobilov, so njej na čast imenovali ta avtomobil »Mercedes«. Naslednje leto, to je leta 1902., je bilo to ime vpisano tudi v seznam avtomobilskih podjetij. Vpisano pa je bilo tudi v patentni seznam, le s to razliko, da so mu dali poseben naglas Mercédès, ki pa je po letu 1909 popolnoma odpadel.

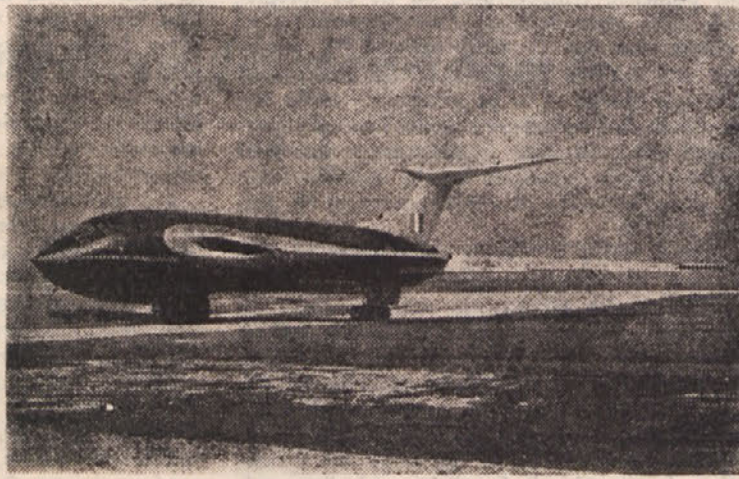
Istega leta je bil vpeljan tudi zaščitni znak Mercedesove tovarne, trokraka zvezda, ki se nahaja na hladilnikih Mercedesovih avtomobilov. Leta 1923 so jo začeli tako izdelovati, da je bila spojena s hladilnikovo zaporno matico. Ko sta se združili podjetji Daimler-Motoren-Gesellschaft in Benz & Cie, je trokraka zvezda dobila še lovorjev venec kot zaščitni znak drugo imenovane tovarne. Danes imajo Mercedes — Benzova vozila kot zaščitni znak »zopet samo trokrako zvezdo brez lovorjevega venca.

Z imenom Mercedes — Benz se danes imenujejo osebni in športni avtomobili, tovorni avtomobili, avtobusi, vlačilci in stacionarni motorji, izdeluje pa jih tovarna Daimler-Benz v Untertürkheimu in v svojih obratih po drugih mestih.

Letalska industrija vedno bolj napreduje

Vedno nove oblike letal se pojavljajo na nebu. Od preprostih jadralnih letal preko motornih letal stare oblike in v hitrosti zelo počasnih dospemo do današnjih reaktivnih letal, ki presegajo zvočno hitrost. Stalno znanstveno raziskovalno delo je omogočilo povečanje hitrosti letal. V razdobju od prve do druge svetovne vojne se je hitrost letal povečala vsako leto za 24 kilometrov na uro. Od leta 1947. naprej se je hitrost letal povečala vsako leto za okoli 200 kilometrov.

Za izdelavo modernega reaktivnega bombnika uporabijo okoli 65 tisoč komadov najrazličnejšega orodja. V prvi sve-

tovni vojni je doseglo letalo višino 1800 m šele po 60 minutah letenja. Nekatera reaktivna letala pa pridejo danes že v dveh minutah v višino 3000 metrov.

Na sliki vidimo moderno britansko letalo na reaktivni pogon.

Kako staro je ognjeno orožje?

Domnevajo, da je v 14. stoletju iznašel smodnik freiburški menih Berthold Schwarz. Vendar pa zgodovinarji temu odločno nasprotujejo in to s trditvijo, da so ognjeno orožje uporabljali že Spartanci leta 430 pred našim štetjem, kar celih 1900 let prej. Lacedemonci — to je drugo ime za Spartance — so uporabljali smodnik pri napadu na mesto Platea. Sovražnik se je obupno branil. Nenadoma so Spartanci pritrinili v ospredje čudno cev, ki se je peljala na kolesih. Eden izmed spartanskih borcev se je približal tej cevi z gorečo trsko v rokah; iznenada je švignil iz cevi ogenj, ki je obližnil utrdbo in jo zajel s plameni.

To je bil po vsej verjetnosti prvi topovski strel v zgodovini ognjenega orožja. Strela ni bilo slišati, ker je top bil podoben bolj metalcu plamena kot pa topu. Cev so Spartanci napolnili z žarečim ogljem in žveplom ter smolo.

Sicer pa je bil smodnik znan že poprej. V starem indijskem spisu Sukraniti, ki je nastal pred letom 500 starega štetja, so našli prvi recept za izdelavo smodnika: 5 delov solitra ter po en del lesnega oglja in žvepla. Vojaki Aleksandra Velikega so pripovedovali, da so jih Indijci napadli »z bliskom in gromom.«

Neka stara indijska pesnitev pripoveduje o »ognjeni medicini«, ki bruha kamenite in svinčene krogle. Leta 712 so Arabci osvojili Malago z ognjenim orožjem, pa tudi v takratni Evropi je že bil znan recept za izdelavo smodnika. Šele stoletja kasneje je ta iznajdba izrinila iz vojnih vrst plemenite viteze. Namesto teh pa se je vedno bolj in bolj začelo uveljavljati strelno orožje. Z razvojem teh-

nike se je izpopolnjevalo tudi strelno orožje. Razvilo se je tako daleč, da služi sedaj za množično uničevanje v vojnah, ki ne prizanašajo niti otrokom, ženam in starčkom. Moderni topovi in avijonske bombe rušijo največje utrdbe in človeška naselja, mesta in vasi, spremene jih v kup ruševin, ki pričajo o človeški bedi kot posledici strašnega orožja.

Morda vas zanima

Vsi poznamo domačo lastovko, vemo tudi, da je zelo hitra, a vsem pa ni znano, da je prav domača lastovka v hitrosti prvakinja med vsemi živalmi. Njeno srednjo hitrost dosežejo samo nekatere žuželke. Med četrto-nožci pa je najhitrejša gazela, ki se giblje s hitrostjo do 90 km na uro. Tudi slona smo že imeli priliko videti v cirkusu. Po zunanosti se nam zdi, da je prava neroda in da z njegovo hitrostjo ne more biti dosti kaj. Vendar pa se v tem motimo. Slon se v hitrosti prav lahko pomeri z modernim prekoceanskim parnikom, ki doseže hitrost do 60 km na uro.

Za višinske rekorde pa se bore nekateri ptiči in metulji. Letalci pripovedujejo, da so videli ptiče tudi 6000 metrov visoko, v višini 7000 metrov pa so videli metulje, medtem ko orli letajo še nekaj višje. Vendar pa ima absolutni doslej znani višinski rekord gavran, ki leti tudi 9000 metrov visoko.

Starši imajo težkoče

Ameriška radijska družba »Hoffman« je izdelala posebne slušalke za opazovalce televizijskih oddaj. Vzrok za ta povratek k »staromodnemu« načinu poslušanja prenosov so bile pritožbe mnogih ameriških staršev, češ da nimajo miru pred televizijskimi aparati, ker hočejo njihovi otroci gledati samo najbucnejše oddaje, na primer kavbojske točke, prenose športnih tekmovalj ipd. Poslej bodo lahko starši izključili mikrofone na svojih sprejemnikih, vendar pa otrok ne bodo prikrajšali za njihov užitek pri gledanju najbolj priljubljenih oddaj.

Rešitev križanke iz številke 20

Vodoravno: 1. in, 3. pokop, 7. Graz, 10. nimam, 12. bol, 14. čir, 15. rilec, 16. ne, 17. ker, 18. pelin, 19. gol, 20. ov, 21. dober, 22. rot, 23. resen, 24. bolan, 25. Viser, 26. napor, 27. vesel, 29. Rab, 31. tat, 32. teror, 34. ki, 35. sen, 37. Ron, 38. nož, 39. ar, 40. labod, 42. vol, 43. nahod, 44. kovač, 46. Iran, 47. Pariz, 48. če.

Navpično: 1. in, 2. ničev, 3. par, 4. OM, 5. obilen, 6. polir, 8. rt, 9. zrel, 11. mir, 13. len, 15. reber, 16. notar, 17. kos, 18. posel, 19. golob, 21. deset, 22. ropar, 23. risan, 24. baron, 25. veter, 28. neroda, 30. riž, 33. rod, 34. kolač, 35. sani, 36. Lah, 38. nov, 40. lan, 41. bop, 42. voz, 43. na, 44. ki, 45. če.

Ivan Potrč:

15

NA KMETIH

Očitno je bilo, da ga je neka reč vznemirjala, a da si ni mogel pomagati.

»Oh... oh... oh...« je zahropel, »počakala bi, da bi poginil... Ne bom ti več dolgo delal napote... Zavoljo vas... zavoljo tebe, ženska, me jemlje hudič...«

Obrnil je glavo proti Toplečki in jo pogledal z nasršenimi, izbuljenimi očmi, s strašno živimi očmi, ko da bi samo one živele v njem. Počasi je jel dvigati glavo.

»Uh, prekleta! Ne bi pomagala!«

Sklonila se je, ne da bi se dvignila s skrinje, na kateri je bolj slonela ko sedela, in mu zatlačila cunje pod vzglavje — jaz pa sem zagledal, kar sem želel videti — zizo, kako se je obesila iz jopce.

»Zavoljo vas me jemlje... zavoljo grunta... zavoljo tebe, prekleta, uh!« Prestal je s preklinjanjem, zanihal najprej z eno, zatem z drugo roko proti jopci, da se je zize dotaknil, ko da bi jo hotel pobožati, ali še tisti trenutek so se je prsti oklenili, ko da bi jo hoteli stisniti; bolnikova glava in vse telo se je vzpelo, piskajoči glas pa je začel neugnano in pre-

sekano ponavljati: »Zefa — Zefa — Zefa...« — ko da bi lovil sapo.

Nato sem videl nekaj, kar me še danes davi, ko se zmislim na to noč, in kar me je do kraja pretreslo. Videl sem, kako je ženska, namesto da bi se odmaknila in mu odrinila roke, kako je ženska presedla na posteljo, ne da bi količkaj odmaknila prsi, se z levo prijela preko bolnika za stranico, z desno pa si vrgla kite nazaj, in se prazno, ko da se ne bi nič gojilo z njo, ko da bi ji bilo vse to vsakdanji kruh, zagledala proti luči in v okno. Oči so se ji znenada strahotno razpele — ali me je zagledala?

Zdrnil sem z ograje in priletel na kolena, ko da so mi noge odpovedale. Spominjam se tudi, da sem se bolj po štirih ko po dveh potegnil iz vrtca pred hramom, a kako sem prišel nazaj na hram, na krmo, ne vem več. Ne meseca, nobene zvezde, ničesar se ne spominjam, da bi videl okoli sebe — le tisto, kar sem zagledal skozi oknice, kar se mi je tako grozno prikazalo, le to je ostalo do spanca z mano, a spanca to noč dolgo ni hotelo biti. Nikakšnega ljubosumja nisem čutil, kvečjemu nekaj usmiljenju podobnega, bolj pomilovanju kot usmiljenju. »Le zakaj še to živi?« sem se vpraševal, kadar sem se zmisil na Topleka — zagnjena skrivnost pa mi je ostalo: le zakaj, zakaj ga ni krcnila po tistih kosteh, zakaj

se ni odmaknila, zakaj mu je vse tako pustila?

Medtem — bilo je pred trgatvijo — je pritisnila jesen. Dnevi so bili sončni, po nočeh pa se je začela hladnoča, da je kazalo na lepo branje po gorica. Začelo me je zebsti na hramu in preselil sem se v kamro.

Prvič v življenju sem spal sam v neki izbi. Doma sem spal skraja s sestrami, zatem, ko so se te preselile v zadnjo hiško in začele svojo mulo, sem spal z babico, v hiški, kjer sva spala vsak v svojem kotu; razen letnih mesecev, ko smo se fantje selili po senski košnji na hram. Prvič sem legel v visoko postlano posteljo, da se je kar pogreznila pod mano, prvič v življenju sem zapazil, da so mi kamro pripravili — tla so bila zribana, na okencih so bile fukcije in pelagonije; celi križi so bili polni zelenja, da skoraj nisem videl skozi nje. Prvič sem imel neko mizo, na katero sem lahko zmetel cigarete iz žepov, preden sem se zvečer razpravil; prvič sem imel neko omaro, čeprav samo polovico omare, kajti v levi polovici so bile police, na njih pa: zgoraj knjige, koledarji in večernice, spodaj pa vsa mogoča ropotija. Prvič v življenju sem začutil nekaj red.

Tako si mislim, večkrat danes, ko se spominjam vsega tega in po vsem tem, kar se je zgodilo, kako bi lahko tam v miru spal, gledal podobe in prebiral pri lampi koledarje, ki sem si jih zvečer, pre-

den sem legel, prinašal na posteljo; kako bi lahko začel znova misliti na Tuniko, na to »tako šikano deklinco« in »po kom se le vzgleduje«, kakor je pri delu in ob vsaki priliki, posebno še, ko je bila Tunika zraven, ceketala Cafovka, da je deklina zardevala in se proč obračala.

Toda bil sem ko brez pameti in slep; na Tuniko se še zmisli nisem več, niti opazil je nisem več pri hiši. Tista, pri kateri je bilo vsak dan več moje nore glave, je bila stara — Toplečka. Nekaj noči sem dobro spal, ko kamen, bi lahko rekel, potem pa sem jo vedno bolj čutil, kako je prihajala iz izbe, hodila na dvorišče in v kuhinjo ter segrevala tiste vroče čaje za bolnika. Sčasoma sem se vasačil, da napenjam ušesa za vsako stopinjo, ki jo napravi, da sem slišal nazadnje celo vzdihne med prelivanjem, med prestavljanjem piskričev in med pihanjem v žerjavico. Videl sem jo živo, kakor pred očmi, kako je odrinila veko, izgrebla žerjavico, nametala nanjo dračja, popihala v žerjavico, pristavila piskrič, zatem pa tam pred kaminom prekrižala roke in vzdihnila.

Ti vzdihni — sprva se mi je le zdelo, a je bila resnica — so bili vsako noč glasnejši in bolj in bolj pogosti; bilo je, ko da bi se sama sebi smilila; lahko tudi, da se je. Potem me je neko tako noč — na pol sem sedel in vlekel na ušesa — stresel mraz in posilil kašelj; zadrževal sem

Zdravilne rastline

Lapuh

Lapuh (Hufflattich), stipor, svinjarica, kopačica, podbel, lepiš, lapušček, lupinec ali oslova stopinja je nizka vztrajnica z razraslo, belo korenino, ki se razveji na več vrhov in se na več mestih zakorenini. Iz korenike zrastejo zgodaj spomladi 3 do 5 cm visoka, z rjavimi luskami pokrita in precej kosmata, brezvejna stebela s svetlorumenimi, ponoči zaprtimi, z 40 do 300 jezičkastimi, pestičnimi in 30—40 cevastimi, prašnimi, v košek nabranimi cveti. Cveti na obodu so jezičkasti, oni v sredini koška pa cevasti. Ko lapuh odcvete, zrastejo dolgopeceljati, kot dlan veliki, okroglosrčasti, zgoraj zeleni in goli, spodaj belo kosmati, neenakomerno nazobčani listi, ki sestavljajo rožico. Plodovi so lastasti.

Rastlina cveti od februarja do marca, raste po vlažni, ilovnati zemlji, ob potih, železniških nasipih in njivah kot nadležni plevel. Cveti nabiramo v marcu in aprilu, liste na sončnih krajih rastoče rastline pa v juniju in juliju.

Listi in tudi cveti vsebujejo precej sluzi in hlapno olje, poleg tega listi neko grenko snov in črsovinovino. Preprečuje vnetje in topi sluzi. Zaradi teh lastnosti uporabljamo lapuh za zdravlilo pri prehladu in kroničnem katarju dihal, pri kašlju in hripavosti, naduhi, vnetju rebrne mreže, redkeje pri želodčnem in črevesnem katarju ter pri slabi prebavi. Za zdravlilo kuhamo čaj in damo 5 do 8 gr posušenega lapuha: cvetov ali listov na skodelico vode ter mu dodamo medu ali sladkorja, ki ga damo bolniku 2—3 skodelice na dan. Namesto čaja moremo rabiti za zdravlilo tudi sok ali tinkturo, bodisi iz samega lapuha ali pa z mešanico tropotca in lapuha. Soku dodamo medu. Prav tako je uporaben sirup, ki ga napravimo, če denemo med enako množino mlečnega sladkorja enako množino drobnorezanih lapuhovih listov.

Zunanje rabimo zmečkane, sveže lapuhove liste za obkladke, ki jih stavimo na čire, gnojne rane in podobno ali pa napravimo obkladek iz lapuhovega in rmanovega soka. Taremo tudi revmatična mesta z žganjem v katerem je bila namočena lapuhova korenina.

ga, a ni nič pomagalo, potegnil sem si odejo čez glavo, vseeno, na vso silo in naglas sem zakašljaj. Ne vem zakaj, a po tem kašlju sem zadržal sapo in napel ušesa, ko da bi hotel črno temo slišati. Vse je bilo gluho razen srca, ki je nabijalo in sem ga slišal — dokler ni tihoče preklal kašelj iz kuhinje. Če je bila poprej tihoča, je nastala sedaj še večja in vse huje gluha. Potem, čez čas, sem zaslišal piskrič, kako je podrsnil po kamnu — in kašelj, kratak, ko da bi se ženska hotela izkašljati. Nato sem slišal prelivanje, celó sladkorje, kako so padali v čaj — in znova izkašljevanje: enkrat, dvakrat, trikrat. Odprl sem usta in pridržal sapo. Za nič na svetu ne bi več zakašljaj, preveč se je vse slišalo, cela hiša je bila ko eno samo napeto uho. Slišal sem jo, kako je odšla, očitno s skodelo v roki, kajti hodila je počasi in kakor premišljeno, zatem, kako je med vrati v izbo, ko so zaškripala, zakašljala. Znova sem ves otrpnil, tudi zato, da se ne bi spozabil in ji odkašljaj. Ko pa je prišla potem iz hiške in sem ujel, kako je v izbi, kjer je zdaj ležala, zaškripala postelja, sem vseeno zakašljaj, bolj zahrkal ko zakašljaj. Dolgo je bilo vse tiho, bila je taka tihoča, da sem lahko slišal skozi odprto okno, kako so nekje za okolom padala jabolka na tratnico; zatem je v izbi znova zaškripala postelja in je zakašljalo. Še tisti trenutek je bilo slišati momljanje iz hiške — bil je bolnik, Toplek! Napel sem uho, da bi kaj

Kuharski recepti

Juha iz zelene

2 drobni zeleni, 4 dkg masla, 5 dkg moke, sol, malo limone, 1½ žemlje, 1½ litra vode.

Olupljeno zeleno skuhamo z limono v slani vodi. Ko je mehka, jo pretlačimo in zamešamo v svetlo prežganje, zalijemo z vodo od zelene ter še malo prevremo. V juho zakuhamo riž ali kako drugo zakuho, lahko pa damo tudi pražene, na kocke zrezane žemlje. Če nimamo limone, dodamo malo kisa, da ostane zelena lepo bela.

Goveja pečenka z gorčico

¾ kg govejega stegna, sol, 6 dkg masti, paprika, gorčica.

Mesu porežemo kožo, ga malo potolčemo, solimo, namažemo vsega z gorčico, zdrgnemo s papriko ter pečemo na vroči masti približno pol ure.

Med pečenjem meso večkrat obrnemo, da se ne prismoji. Pečenka mora biti mehka, a v sredi še rdeča. Pečeno meso zrežemo na lepe rezine in serviramo s špinačo ali z grahom in krompirjevim pirejem.

Grahov pire

20 dkg suhega graha, 4 dkg masti, 1 majhno čebulo, 3 dkg moke, zelen peteršilj, sol, kostna juha ali voda, 3 dkg masti.

Prebran in opran grah pristavimo v mrzli vodi in ga skuhamo, nato pretlačimo skozi sito. Na razbeljeni masti prepražimo sesekljano čebulo in potem moko ter zelen peteršilj, zalijemo le malo z juho ali vodo, pridenemo pretlačen grah, solimo in dobro premešamo. Nazadnje zabelimo grahov pire še z oprazenimi čebulnimi obročki. Grahov pire napravimo lahko tudi brez prežganja prav tako kot krompirjevega ali pa tako, da mu primešamo nekoliko pretlačenega krompirja.

Lešnikove rezine

3 rumenjake, 8 dkg sladkorja, 8 dkg lešnikov, 4 dkg drobtin, 3 beljake.

Cokoladna krema: 8 dkg surovega masla, 8 dkg sladkorja, 8 dkg čokolade, 1 rumenjak, žlica ruma, 2 dkg lešnikov, 2 dkg sladkorja.

Rumenjake umešamo s sladkorjem, pridenemo oprazene, olupljene in zmlete lešnike, presejane drobtine in sneg iz beljakov. To spečemo na pomaščenem pa-

pirju v pekaču. Pečeno in ohlajeno testo namažemo s čokoladno kremo, in zrežemo na enakomerne rezine, ki jih obrizgamo s kremo ter okrasimo z olupljenimi in v karamelu povaljanimi lešniki.

Krema: Maslo umešamo z zmehčano čokolado, sladkorjem in rumenjaki. Temu primešamo nazadnje še žlico ruma.

Za naše male

Da se bodo naši mali v toplih dnevih dobro počutili jim napravimo tudi primerno oblačilo. Hlačke, ki jih vidite na sliki, so zelo primerne. Prve hlačke so spredaj nazobčane in obrobljene z drugačnim blagom. Druge so iz vzorčastega blaga, okrašene z nazobčano bordurico. Tretje so tudi okrašene z blagom žive barve.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Kožna obolenja dojenčkov

mo za svet zdravnika. Za volno so posebno občutljivi tisti dojenčki, ki nimajo zelo mastne kože.

Vprašanje zase so pri dojenčkih temenčki. Tudi temenčki so pravzaprav na lasišču nakopičena mast, pomešana z roženimi deli kože. Največ jih ima torej dojenček do šestih mesecev, ko vsa koža proizvaja še mnogo masti. Temenčke opazimo kot majhne rjavkaste kepice med lasi po vrhu glave ali pa na kraju lasišča nad čelom. Včasih jih je toliko, da se spoje v rjavkasto ploskev, ki pokriva lasišče. Dojenčke s temenčki moramo pridno kopati in umivati, nekaj ur pred kopeljo pa namažimo lasišče z 10% salicilnim oljem. Da raztopimo salicilno kislino, vzemimo ricinovo olje, pomešano na pol s parafinim oljem.

Pri prekomernem izločevanju masti nastane včasih na glavi, po ušesih, vratu in obrazu vnetje v kožici. Priselijo se kmalu klice gnojenja in malčkov glavico, obrazek, ušesca in vrat ter pogosto tudi hrbet in prsa pokrivajo rjavkastorumenkaste kraste, ki se menjavajo s krvavimi, odrtimi mesti. V takih primerih moramo seveda vprašati za svet zdravnika.

Ekcem ali lišaj, ki ga dobi dojenček že kmalu po rojstvu, najpogosteje v drugem ali tretjem mesecu, je trdovratna, za mater nad vse neprijetna bolezen. Traja nepretrgoma eno do dve leti, včasih tudi do šest let, mnogokrat pa se v manjšem obsegu ponavlja še vse življenje. Prične se navadno na ličkih in čelu ter obeh rokah. Na teh mestih nastanejo na rdeči, vneti koži najprej majhni mehurčki, ki se osuše ali počijo tako, da pozneje opa-

zimo kraste in večja, roseča se mesta. Kmalu se razširi po vsem obrazu in vratu, za ušesi, po lasišču, po prsih in hrbtu. Ker se prav kmalu priselijo tudi klice gnojenja, je pod krastami gnoj in med mehurčki, napolnjenimi s prozorno tekočino, vidimo tudi take, ki so polni gnoja. Otrok si obolelo mesto povrhu še do živega odere, ker ga močno srbi. S praskanjem si obolelo kožo še bolj kuži, zato opazimo kmalu tudi oteklo bezgavke na vratu in za ušesi. Bezgavke so za fiziološke in se včasih tudi ognoje. Otrok ima tedaj zvišano temperaturo in zaradi komplikacij pri ekcemu lahko umre. Da se malček ne bo praskal, mu napravimo manšetke iz lepenke, ki mu segajo od zapestja do pazduhe. Ta bolezen traja najmanj 40 tednov.

Pri ekcemu trajno ne pomagajo nobena zdravila in mazila. Z mazili skušamo vsaj toliko doseči, da preprečimo okuženje, to je gnojenje. Ekcem sam se pa edino in hitro — da, celo v nekaj dneh — pozdravi na morju. Vendar se bolezen v starem okolju spet hitro povrne, ako ni bilo zdravljenje na morju dovolj dolgo. Za uspešno in trajno ozdravljenje sta potrebna vsaj dva meseca.

Včasih imajo novorojenčki na obrazu ali kje drugje na koži rdeče madeže — znamenja. Če ti madeži niso intenzivno rdeči, bodo sčasoma pobledeli in izginili. Če so večji in močno rdeči, jih lahko operativno odstranimo. Z operacijo pa rajši počakamo do pubertete.

Če boste pazile na smotrno higieno, čistočo, pravilno obleko in če boste pozorne že na najmanjši znak nepravilnosti na koži, bodo vaši malčki zdravi in krepki.

V preveliki skrbi za svoje malčke zavijajo mamice mala, nežna bitja rade v flanelo in volno. Volnena kapica, volnena jopica, mogoče celo kar dve, druga vrh druge, flanelaste srajčke in pleničke naj bi njihove malčke obvarovale pred boleznijo. Malčki se pod preobilno obleko često potijo in na koži se jim pojavijo drobni rdečkasti izpuščaji, ki so včasih podobni škrlatinoznim ali pa izpuščajem pri rdečkah. Seveda bomo otroku takoj pomerile temperaturo, da ne bi spregledale kake resne bolezni. Ako temperatura ni zvišana nad 37° (v ritki nad 37,5°), potem ima naš malček izpuščaje zaradi potenja in prevroče obleke. Ako ga umijemo s toplo vodo, ki ji dodamo poprej malo kisa ali limoninega soka, in nato popudramo z otroškim pudrom, bodo izpuščaji kmalu izginili. Seveda moramo paziti, da otrok potem ne bo preveč oblečen.

Zaradi volne in flanelo dobe dojenčki lahko tudi okroglaste, rdečkaste, luščče se izpuščaje, ki jih povzročajo volnene dlake ali pa plesni. Mamice namreč ne pazijo na to, da bi strogo ločile kožo od volne. Volneno kapico mora dojenček imeti podloženo s finim platnom, ali še bolje s svilo, preko volnene jopice za vratom in na rokavih pa zavijamo ovratnik in rokavčke od srajčke tako, da ne pride koža nikjer v dotik z volno. Isto velja za neprebrano flanelo. Izpuščaji na koži, povzročeni po volni, so rumenkasto rdečkaste ploskve, ki se drobno luščijo. Izpuščaje namažimo z borovim vazelinom, ki mu primešamo prej malo lanolina ali parafinovega olja. Če so se na kožo naselile iz volne glivice plesnivke, je bolje, da vpraša-

slišal, a nič pravega nisem mogel ujeti; znenada pa sem se vrgel na vzglavnik, si vrgel odejo čez glavo — nič več nisem hotel slišati. »Ali si znorel, Južek?« sem si dejal in si začel ponavljati: »Znorel, znorel, znorel...« Utrudil sem se, na nič več nisem utegnil misliti.

To: »Ne znori, Južek, ne znori, Južek...« sem si ponavljal prav tako naslednjo noč in se tiščal pod odejo, toda vse skupaj ni nič pomagalo. Začel sem pod odejo poklašjevati in nazadnje sem odejo odgnil. Ženska v izbi ni več kašljala, le ko je šla skozi priklet, se je oglasila, a zatišano, kakor z roko na ustih.

To so bili dnevi, ko se domala nisva pogledala. Toplečka je imela potegneno rutoto daleč na oči, medtem ko sem jaz, ko sem z njo govoril, zijaal kam prek nje, ali pa se obračal za kako rečjo po hlevu ali po dvorišču; za nič na svetu ji ne bi mogel pogledati v oči.

Z bolnikom je bilo iz dneva v dan slabše.

»Jezus-nazarenski, kri pljuva!« je tožila Toplečka ljudem in bila videti pri tem potrta in vsa zlomljena.

»Letošnjega ne bo več pil,« so govorili ljudje, ko ni bilo Toplečke zraven, kar je pomenilo, da Martinovega ne bo dočakal.

Sredi branja po goricah ga je začelo dušiti, moral sem napreči dvakrat v enem dnevu; dopoldne sem vozil mašnika, ka-

plana, sredi večerke*) zdravnika. Kaplan so ves čas na veliko odzdravljali in obsipavali ljudi z »amen-navekomaj«, ko pa sem po obhajanju zvozil s kaplanom s klanca od hiše in pognal kobilu po veliki stezi proti mestu, so oni bolj zavzdihnili ko povedali:

»Težko bo, težko; same ženske bodo ostale.«

Za hip se mi je zazdelo, ko da bi pojadikovali z bolnikom, s Toplekom, ki se je očitno pripravil na oni svet; z mano se niso menili, kolesel je drčal čez kamenje, morali bi biti glasnejši. Vendar sem mislil, da moram kaj povedati, da jim moram odgovoriti; švrknil sem po kobili in, ko se je koleselj v breg proti mostu in pod kovačijo začel ustavljati, sem povedal:

»Pravijo, dà, kjer je baba gospodar, je volk mesar.«

Tudi nasmehniti sem se poskušal.

Kaplan dolgo niso odgovorili, vse do Skazovega mostu ne. Tam pa so povedali naglas, da sem slišal, in tudi tako, da potem nisem nobene več zinil.

»Tudi za kmetijo se je bati — a za kmetijo ni tako hudo. Stara se še ni obletela, in mlade, te še ne bodo tako kmalu zrojile, še dolgo ne; z ženskami, bati se je, bo narobe...« Gledala me je, ko da bi mi ho-

tela z oči prebrati, ali se je spravil enkrat za vselej z Bogom ali se ni. Bog se usmili njega, nje pa še bolj!«

Zdravnika sem čakal cele ure; ko je proti peti prišel s torbo in sedel na koleselj, je povprašal:

»To je tisti kredozec, kaj? Z naturo se je poigral, no, pa se je še ona z njim — na, jo je že zaigral! No, pa se peljiva! Vsi bomo pomrli...! Gečevega je pobralo.«

Ves čas iz mesta in nazaj v mesto sem mislil na cementiranje, o katerem se je zdravnik menil takrat na poletje s krčmarico, na kredu, s katero si je Toplek zacementiral črevesje in želodec. Doma, preden se je zdravnik odpeljal, je pritekla na dvorišče, kjer sem krmil kobilu z ovsom, Toplečka, in mi rekla, naj jo v mesto počakam.

»Pri Belem križu, na dvorišču.«

»Zraven zdravnika bi se peljali,« sem rekel.

»Ah,« je odvrnila in odhitela; kdo ve, zakaj se je sramovala, ali je bil zdravnik pregosposki človek ali kaj.

Tako sem potem še njo čakal in tako sva se vozila iz mesta, ko se je začelo nočiti in so se jele prižigati luči po hišah. Zdaj sem lahko sedel zadaj, tam, kjer sta sedela mašnik ali zdravnik in kjer je po poti nazaj sedla ona. Sedela sva skupaj, da sem čutil toploto od nje.

(Se nadaljuje)

*) večerka = pozno popoldne

Na vzorni planini

V svojih mlajših letih sem s posebnim zanimanjem sodeloval tudi pri pospeševanju planšarstva. S predavanji, ogledi in v tisku.

Na našem ozemlju na Koroškem se nahaja sicer precejšnje število planinskih pašnikov. Toda niti enega od teh ne poznam, da bi bil tako vzorno urejen, kakor planine, katere sem obiskoval v mojih mladih letih. Dovoljeno mi naj bo zato, da podam tu svoje kratke spomine na pred 15 leti izvršeni obisk ene od nekoč najzvarnejših gorenjskih planin, Mošenjske planine.

I. Ž živino na planino . . .

»Na sv. Primoža dan bomo gnali živino na planino; ako hočete iti z nami, nas bo zelo veselilo.« sporoči po nasvetu komisarja agrarnih operacij tajnik agrarne skupnosti Mošnje, Benedičič.

In zberemo se ob eni ponoči v Globokem pri Radovljici: inšpektor Pirc (danes profesor kmetijske fakultete), neka profesorica in profesor botanike, tajnik agrarne skupnosti Mošnje, dva živinorejca, mlad gimnazijec, kateri izjavlja, da mu vzamejo edino veselje v življenju, ako mu ne pustijo na planino, dva fanta gonjača in moja malenkost.

Ob blede petrolejki se pripravimo v prostorni čumnat gorenjske kmečke hiše za pot, se okrepcamo s požirkom pravega žgocnega gorenjskega brinjevca in se založimo z okusnim domačim maslom in črnim kruhom.

Skoraj nato se podamo v hlev. Gospodinja odveže kravo — voditeljico, ki že nemirno stopica in potrka z velikim zvonom. Nato odveže po starosti ostala goveda: krave, telice, vole in teleta.

Pred kravo — voditeljico hodi z veliko lučjo, dokler se dodobra ne zdan, gospodinja. Fantje — gonjači in ostali spremljevalci pa pomagamo živino obdržati na pravi poti. Čestokrat je treba ob strmih savskem pobočju največje previdnosti, da živinče ne stopi napačno in ne zdrkne v reko. Čestokrat je treba tudi na stranpot zašlemu ali utrujenemu živinčetu pomagati dalje.

Vedno više in više se vzpenjamo, enkrat pred, drugič za živino.

Tu in tam zategnjeno zapiska srna in hušne v gozd, se oglasi čuk im jamejo gorski ptiči drug za drugim oznanjati v pomladansko-planinski razigranosti vstajanje dneva, veselja in življenja — — —.

Slovenska kmečka zveza sporoča:

Z namenom, da se v dobi rasti spoznajo pogoji za uspevanje rastlin po naših krajih in da se dajo kmetovalcem najustreznejša navodila h gnojenju, izbiri sort in oskrbi rastlin ter zatiranju plevela, prireajo občinski odbori Slovenske kmečke zveze v teku meseca junija

podučne ogledje polj in travnikov

Ti ogledi, ki jih bodo vodili strokovnjaki Slovenske kmečke zveze, bodo zaenkrat v naslednjih krajih:

v četrtek, 9. junija ob 2. uri popoldne:

Pečnica pri Ledenicah — zbirališče pri Pečniku,
Holbiče pri Škofičah — zbirališče pri Janšju;

v nedeljo, 12. junija ob 2. uri popoldne:

Loče pri St. Ilju — zbirališče pri Hanzelnju,

Bilčovs — zbirališče pri Miklavžu;

v nedeljo, 19. junija ob 2. uri popoldne:

Št. K. andolf pri Kotmari vesi — zbirališče pri Šmonu,

Dvor pri Šmihelu nad Pliberkom — zbirališče pri Ferlinu.

Ogledi polj in travnikov v tem času so živa kmetijska šola, kjer bomo na razvoju rastlin spoznavali, kaj smo doslej napravili prav in kaj narobe. Pri teh ogledih se bodo kovalne osnove za boljšo produktivnost naših vasi.

Kmetovalci, predvsem pa absolventi kmetijskih šol in kmečka mladina! Udeležite se teh ogledov in ne zamudite dane prilike!

Odbori in funkcionarji SKZ, ki še želijo prirediti take ogledje, naj sporočijo to sekretariatu Slovenske kmečke zveze v Celovcu.

Dočim se odrasli spremljevalci stvarno pomenkujemo o vsakdanjih zadevah, ki se tičejo stroke, narave in poti, skušajo fantje-spremljevalci tekmovali, sprva tiše, boječe, potem vedno glasneje in odločneje v vriskanju.

Na odprti jasi se ustavimo. Živina se zarije v visoko pašo, mi pa se zagledamo v prekrasen gorenjski svet, ki leži v sveži jutranji zori pred nami: Radovljica z novim modernim kopalščem, Lesce, Begunje z gradom in bele stene Karavank.

Ko odrinemo dalje, je že toliko svetlo, da lahko proučujemo razne zvrsti planinskih trav, zelišč in cvetlic, ki se nahajajo ob naši poti in katerih v dolini ni najti ter vmes ugibamo, kateri vrsti pripada ta ali oni žvrgoleči gorski ptič, ta ali ona po naši glasni družbi preplašena divjad.

Skozi temne gozdove in redke goloseke, mimo zaraslih ogljenic in globokih vrtač dospemo končno do našega cilja, na približno 1.400 m visoko Mošenjsko planino na Jelovci.

II. Na vzorno urejenem planinskem pašniku

V vsej zeleni bujnosti ležijo pred nami v jutranjem soncu pašna pobočja, na katerih raste mlada trava tako čisto in sveže, kakor na malokaterem travniku v dolini.

Tajnik Benedičič pripoveduje, s kakimi težkocami so dosegli, da je država dovolila posekati les in izkrcati državni gozd ter zakoličiti 28 z gozdom poraslih parcel, katere marljiva srenja postopoma krči, čisti in spreminja v rodovitni pašnik.

Plevelnato brinje, ruševje in borovničevje so iztrebili, deloma kompostirali, deloma požgali. Napravili so apnenico

ter izkrcena zemljišča potrosili z apnom. Danes je tu na pašniku tudi iznajdljivi in marljivi predsednik agrarne skupnosti, ki bo poskusil priti žilavemu borovničevju s škropljenjem z bencinom in nato s požigom hitreje do živega.

Nadležni plevel, ščavje, ki zavzema na mnogih naših planinskih pašnikih najrodovitnejše lege, je tu skoraj docela iztrebljeno. Polovica čredink oz. pregonov posebno zelenega pašnika je posejana s planinskimi travnimi mešanici, katere je dodelila po znižani ceni deželna oblast. Naravno se tu s pašo redno kolobari.

Sredi pašnika se nahaja obsežen, ograjen prostor, v katerem preizkušajo razne planinske trave na njihovo uporabnost v danih planinskih razmerah.

Izza pastirskega doma je pa še posebej ograjena senožet, s katere pridelujejo suho krmo za primer neurja in snega. Zemljišča pred pastirsko kočjo pa so vsa umetno osušena.

Poseben ponos in upanje planine pa je moderen planinski stan, ki je pravkar v gradnji in ki obstaja iz 4 oddelkov hleva in 3 svetlih, suhih stanovanjskih prostorov.

V hleve odpravi nameščeni planšarski pastir v poletni vročini redno vso živino, ki ostane in se odpočije v hladu in na varnem pred muhami do večera. Zato se pa nabere za zagnojenje pašnika tudi zadosti gnoja in gnojnice, ki se zbira v nepropustnih jamah.

Stanovanjski prostori s prekrasnim razgledom na bele razklate klisure Karavank pa služijo tudi kot tujske sobe in prinašajo s tem nekaj za vzdrževanje in povzdig pašnika potrebnega denarnega drobiža.

Agrarni svetnik Vernik

Košnja se je pričela!

V teh dneh pričenjajo napredni in preudarni kmetje s košnjo. Trave in detelje so sicer še nizke, trave večinoma še niti ne cvetijo. Ali je potemtakem prav,

	pred cvetenjem	v cvetenju	po cvetenju
travniki	2,4	1,9—2,2	1,1
detelja	2,4	2,2	2,0
lucerna	3,3—3,7	3,0	2,4

Čim dalj torej stojijo rastline na travniku oz. na njivi, tem manjša je njihova krmilna vrednost po beljakovinah. Šrobnene enote sicer ne padajo v taki meri, kakor beljakovine, vendar je treba poudariti, da morajo biti trave, detelja in lucerna za govejo živino v prvi vrsti beljakovinska krma. Škrobnih enot pridelamo

Ne stoji sena, temveč kilogrami beljakovin so merodajni

Res je, da je z zgodnjo košnjo pridelek sena nižji. Toda zgornja primerjava očitno kaže, da je zato pridelek beljakovin večji. Zgodnja košnja sena pa ne omogoča samo bolj zgodnjo, temveč čisto tudi boljšo otave ter — zlasti v mokrih letih — tudi še dobro tretjo košnjo. Letni pridelek beljakovin je torej pri zgod-

mo dovolj in cenejše s silažno koruzo, peso, krompirjem in slamo.

V kmečki praksi, ko ne moremo nikoli vse naenkrat pokositi, ne moremo nikdar dovolj zgodaj pričeti s košnjo, da bi tudi na zadnjem travniku lahko prišli do na beljakovinah dosti bogatega sena.

nji košnji sena absolutno večji kakor pa ob pozni košnji.

Odstotek beljakovin v senu, ki ga dobijo živali v jasi, pa ni samo odvisen od pravočasne košnje, temveč tudi od načina konzerviranja sena. Po Könekampu pridelamo:

prebavlj. beljakov. kg	škrobnih enot	zguba v %
iz 100 kg mlade sveže trave: — 3,10	12,00	—
16 kg sena pri sušenju na tleh — 0,64	4,99	59
19,5 kg sena pri sušenju na sušilih — 1,11	6,50	46
90 kg silaže v pomožnih silosih — 1,71	8,64	28
96 kg silaže v monolitnih silosih — 1,92	10,17	16
21 kg sena ob umetnem sušenju — 2,94	11,35	6

Iz tega sledi za čas košnje in spravilo sena drugi zaključek:

Če že ne siliramo, sušimo vsaj na sušilih

Od najrazličnejših sušil, ki so pri nas v uporabi, so brez dvoma najpripravnejši vrtni in žični kozolci ter enostavni poljski stogi na droge. Pri sušenju sena na teh sušilih je v nemehaniziranih obratih treba polovico manj ročne delovne sile, kakor pa pri sušenju na tleh. Če obkladamo sušila s svežo oz. ne preveč ovenelo travo, se tudi izognemo nevarnosti plesnjenja.

Glede siliranja zelene trave, detelje in lucerne je pri nas še mnogo pomislekov. Vendar so ti neutemeljeni, če se bomo držali zapovedi, ki so se izkazale pri siliranju v Ameriki, Švici, Nemčiji, Sloveniji in Italiji. Te zapovedi so:

1. Trava, ki jo siliramo, ne sme imeti

več kot 60—68 % vlage. To vlago pa ima tedaj, če šop trave, ki smo ga držali pol minute stisnjenega v pesti, ne ostane več v kepi, temveč zleze spet narazen.

2. Travo režimo kratko, ne daljši od 2 cm. Čim krajša je, tem lažje je tlačenje.

3. Silirano travo pokrijmo z neprodušnim pokrovom, v praksi z 10 cm debelo plastjo ilovice, ki jo redno škropimo in razpoke sproti zamažemo.

Dodatek silosala v tem primeru ni potreben, škoduje pa tudi ne. (bl)

PRAVNE ZADEVE

V PRIMERIH

Nevarnosti ceste

Motorna vozila vseh vrst, osebni avtomobili, lahki in težki tovorni vozovi, motorna kolesa s prikolico in brez nje, rolerji in drugi, domača tako kakor tudi tuja, vozijo in drvijo po naših cestah. Število in hitrost teh prometnih sredstev pa vedno bolj dobivata obliko, ko za pešca kmalu ne bo več varno na cesti. Prav tako si tudi vozači med seboj močno ogrožajo osebno varnost, ker pač vsak posamezni misli, da je le njegov način vožnje pravilen. Posledica take »konkurence« na cesti so vedno bolj pogoste prometne nesreče, o katerih časopisi dnevno poročajo iz vseh krajev in koncev. In s takimi vprašanji imajo polne roke dela tudi sodišča od prve do zadnje instance, saj gre v nešteti slučajih za smrtne slučaje ali vsaj za lažje in težje poškodbe živih bitij in stvari.

Ker se pri takih razpravah čisto pojavijo prav različna mnenja in so sodniki pri sojenju pravice odvisni od izvedencev, so v teku prizadevanja, da bodo v bližnji bodočnosti obravnavali taka vprašanja le taki sodniki, ki so sami izurjeni vozači. S tem bo odpadla odvisnost od izvedencev, kateri tudi niso v vsakem primeru enotnega mnenja, saj sami niso videli nesreče in jim služijo za podlago le izpovedi slučajno navzočih očitencev ter — v kolikor so ostali še pri življenju — vozačev samih. Ravno izpovedi zadnjih pa tudi ne odgovarjajo vedno resnici, ker zapelje strah pred pretežno kaznijo marsikaterega vozača v neresnične izpovedi. Ne nazadnje igra pri tem važno vlogo tudi alkohol, ki je že marsikaterga vozača spravil tako daleč, da je zgubil razsodnost in oblast nad vozilom. Doga-ja se, da človek, ki v gostilni še ni čutil nobenih težav, za volanom nenadoma zgubi možgansko ravnotežje in niti ne ve, kdaj in kako postane pri vožnji preveč brezbržen in se niti ne zaveda nevarnosti, ki mu grozi na cesti. V kritičnem trenutku navadno tudi ne ve, kako naj ravna, da bi se izognil nesreči ali da bi jo vsaj po možnosti omilil.

V takih primerih ni odločilnega pomena le pravilno izogibanje, marveč tudi pravilna in pravočasna uporaba zavor. V ilustracijo navajamo podoben primer, v katerem je tudi pri sodiščih prišlo do različnih sodb.

Nekega deževnega popoldneva je vozil težek tovorni avtomobil po mokri cesti, ko vozač nenadoma zagleda pred seboj na cesti dva pešca, ki sta bila oddaljena še kakih 20 metrov. V strahu, da vsled mokre ceste pozneje ne bi mogel več zadržati vozila, je hitro krepko zavrl, zaradi česar pa mu je obrnilo zadnji del avtomobila na napačno stran ceste. Še preden je mogel vozač to popraviti, je z nasprotne strani pridrvel osebni avtomobil, katerega voznik, ki se je hotel izogniti nesreči, je moral sunkoma obrniti svoje vozilo v drugo smer. Sunek je bil tako hud, da je vrglo potnike iz avtomobila na cesto in so utrpeli težke poškodbe.

Sodnija je morala razsoditi, kdo je dejansko kriv in bo moral plačati odškodnino odnosno bo morda še kaznovan. Po členu 7 cestnega policijskega reda je na cesti dolžnost vsakogar, da se pravilno ozira na cestni promet in da je pri tem v interesu reda, varnosti in pravilnega prometa pazljiv ter posebno previden. Pri razpravi je prvo sodišče spoznalo, da je kriv šofer tovornega avtomobila, češ, da je prežgodaj in prehitro ustavil voz, kateri se je vsled tega obrnil v napačno smer in tako povzročil nesrečo. Razsodbo je izreklo sodišče na podlagi utemeljevanja izvedencev, ki je dejal, da sta bila pešca še precej oddaljena in bi vozač torej lahko počasneje ustavil svoje vozilo ter se tako izognil nesreči. Zadevo je končno obravnavalo tudi najvišje sodišče, ki pa je zavzelo ravno nasprotno stališče in je šoferja oprostil, ker ni moglo ugotoviti nobenih znakov nemarnosti ali očitne nepazljivosti in vozač ni kršil nobenega predpisa.

Slovenske oddaje radia Celovec pod naslovom „za našo vas“ bodo od 13. junija naprej zvečer ob 18.45 uri.

Snovanje avstrijske vojaščine

Tekom devetdesetih dni po ratifikaciji državne pogodbe bodo Avstrijo končno zapustile štiri zasedbene sile, s tem pa bo postalo aktualno tudi vprašanje nadaljnje varnosti države, ki ga bo Avstrija rešila s postavitvijo lastne vojaščine. Državna pogodba glede tega ne predvideva nobenih omejitev ali posebnih določil, zato so že zdaj v teku priprave za osnovanje prvih oddelkov. Na dnevnem redu so razgovori med obema vladnima strankama, med katerima glede tega vprašanja še marsikatera podrobnost čaka razčiščenja. Medtem ko pri ÖVP ni nobenih pomislekov glede vojaščine, se pri socialistih pojavljajo razni glasovi, ki dajejo slutiti, da si sami med seboj še niso popolnoma na jasnem.

Vprašanje splošne vojaške obveznosti je sicer že toliko kot rešeno, gre zdaj le še za praktično izvedbo. Izgleda, da bo vojaška obveznost trajala eno leto, čeprav so s socialistične strani predlagali le dobo štirih mesecev. V poštev pa bodo verjetno prišli vsi moški med 18. in 50. letom starosti, izmed katerih bodo kot prvi prišli v poštev seveda le mlajši letniki; govori se, da bi mogli biti kot prvi vpoklicani letniki 1935, 1936 in 1937.

Prav tako igrajo pomembno vlogo pri pripravljalnih razgovorih vprašanja upravnega značaja in gre predvsem za to, kdo in v kakšni obliki naj bi bil na strani državnega vodstva pristojen za vojaške zadeve. Medtem ko je svoječasno obstoja-

lo posebno vojno ministrstvo, namerava jo bodočo vojsko podrediti ustreznemu državnemu tajništvu v okviru urada zveznega kanclerja in izgleda, da ima največ izgledov za to mesto sedanji državni tajnik v notranjem ministrstvu Ferdinand Graf.

Doslej nerešeno je tudi vprašanje prvotnega obsega nove vojaščine in je o tem podal pred kratkim izjavo zvezni kancler Raab, ki je poudaril, da bodo pri določevanju števila vojakov igralo posebno vlogo gospodarske težave, zaradi česar je verjetno, da bo štela nova avstrijska vojska najprej le kakih 20.000 do 30.000 vojakov. Število se bo pozneje zvišalo v okviru gospodarskih možnosti.

Potrebne zakonite podlage za postavitve vojaščine bodo v zakonodajnih forumih obravnavali še pred zaključkom tekoče sezone in je pričakovati, da bodo prve enote osnovane še pred odhodom zasedbenih sil.

Kako bo izgledala bodoča avstrijska vojaščina, danes še ni mogoče trditi, upati pa je, da se bo bistveno razlikovala od nekdanjega hitlerjevsko-pruskega militarizma. Težnja gre za tem, da bi v vojaški službi zavzemala precejšnje mesto splošna vzgoja in vzgoja v državno-patriotskem smislu, kar bi bilo velikega pomena zlasti za mlado generacijo, kateri bi lahko v okviru vojaščine dali potrebno osnovo za nadaljnji razvoj.

Zakon o obvezni namestitvi mladine se je obnesel

Ugodnejši razvoj avstrijske gospodarske konjunktore je omogočil, da so leta 1954 v obratih namestili okoli 30.000 mladincev več, kakor je bilo predvideno po zakonu o obvezni namestitvi. Na pod-

lagi zakona bi morali v minulem letu v obratih, ki so tem določbam podvrženi, zaposliti 53.321 mladincev, dejansko pa je bilo že 1. septembra zaposlenih 83.232 mladincev, med temi dve tretjini fantov.

Značilno pri tem je, kakor ugotavljajo strokovnjaki, da so mnogi mali obrati, ki zaposlujejo manj kot pet delojemalcev, kljub temu, da po zakonu niso obvezni, sprejeli znatno število učencev. Trenutno je pri avstrijskih uradih za poklicne nasvete zaznamovanih še okoli 8.000 mladincev za učna mesta, predvsem takih, ki so izstopili iz obveznih šol že v prejšnjih letih. K tem pa bo prišlo že v nekaj tednih okoli 120.000 mladih ljudi, ki bodo letos končali obvezne šole.

Računajo, da bo tudi v tem letu mogoče preskrbeti čim več učnih mest moški mladini, dočim so za dekleta izgledi neugodnejši. Iz izkušenj zadnjih let je dognano, da je bilo mogoče zaposliti samo tretjino ženske mladine. Tudi v obratih, ki so za dekleta posebno primerni, kakor v trgovinah, tekstilnih in krojnih poklicih, se vodstva nerada odločajo za namestitev deklet.

Priprave za koroški velesejem

Medtem, ko na velesejskem prostoru brnijo gosencičarji, cestni valjarji in drugi gradbeni stroji svojo melodijo dela, se tudi v uradih velesejskega odbora kopičijo organizacijska in komercialna dela. Samo kratko je odmerjen čas za obvladovanje ogromnih pripravljalnih del za izvedbo programa največje gospodarske prireditve na Koroškem. Zaradi tega so razširili krog odgovornih sodelavcev in postavili odbor na širšo podlago.

V zadnjih letih, ko so se razmere spet normalizirale, je blagovni promet med Avstrijo in Nemčijo tako narastel, kot ga še doslej niso zaznamovali. Vendar je avstrijska blagovna in plačilna bilanca v prometu z Zahadno Nemčijo pasivna. Zaradi tega je nujna akcija, da se pojači izvoz avstrijskega blaga v Zahadno Nemčijo. V ta namen bo avstrijski trgovinski pooblaščenec v Zahadni Nemčiji med velesejemom od 13. do 20. avgusta 1955 sprejemal v posloplju velesejske direkcije avstrijske proizvodne tvrdke ter dajal brezplačno informacije, kateri avstrijski

proizvodi bi prišli v poštev za pojačen izvoz. Na koroškem velesejmu bo v okviru nemške posebne razstave poleg tvrdk zastopanih tudi mnogo nemških interesentov za avstrijsko blago. Zaradi tega bo za avstrijske proizvajalce največjega pomena, da stopijo s posredovanjem trgovinskega pooblaščenca v stik z nemškimi kupci.

V trgovinskem ministrstvu na Dunaju so v navzočnosti zastopnikov trgovinskega ministrstva, kmetijskega ministrstva, narodne banke, zvezne zbornice za obrtno gospodarstvo ter prezidenta velesejma Novaka in direktorja Gutschmarja sklenili z jugoslovansko trgovinsko delegacijo sporazum o kompenzaciji za koroški velesejem v višini 11.250.000 šilingov, od tega za izvoz in uvoz po 5.605.000 šilingov. Sporazumeli so se tudi o vrstah blaga, ki je predvideno za izvoz iz Avstrije v Jugoslavijo in za uvoz iz Jugoslavije v Avstrijo.

V jugoslovanskem velesejskem paviljonu bo v okviru kolektivne razstave nad 50 jugoslovanskih podjetij razstavilo eksportno blago.

Živahen promet čez Ljubelj in Jezersko

Ob praznikih je prevozilo državno mejo na Ljubelju okoli 150 motornih vozil v Jugoslavijo in okoli 30 iz Jugoslavije v Avstrijo. Tudi čez Jezerski prelaz je šlo okoli 150 motornih vozil, med temi več potniških avtobusov iz Nižje in Zgornje Avstrije. Isto mejo iz Jugoslavije v Avstrijo je prevozilo okoli 50 vozil. Na obeh prelazih se ni primerila nobena znatna prometna nesreča in obmejna odprava je bila brezhibna.

Jugoslovanske vize pocenjene

Od jugoslovanskega konzulata v Celovcu smo izvedeli, da so od 1. junija naprej turistične vize pocenjene od 39 na 27 šilingov. Skupine od 5 do 50 oseb plačajo

slej ko prej samo eno vizo, ki stane sedaj prav tako samo 27 šilingov. Na novo so uvedene izletniške vize z veljavnostjo do 3 dni bivanja v Jugoslaviji. Te vize stanejo 9 šilingov.

Podmorsko skladišče bomb

Eden vodilnih trgovskih mož Biserte, Mario de Villahermosa, je bil aretiran, ker ga dolžijo, da je naložil 9 metrov pod morsk gladino skladišče 250 kg težkih bomb. Villahermosa je imel pogodbo s francosko mornarico za dviganje potopljenih ladij iz vojne dobe. Na ta način si je kopičil orožje in ga spravljal v skladišče pod morjem, ki pa so ga potapljači odkrili.

Tunis si je priboril notranjo avtonomijo

Dolgoletna borba tuniškega ljudstva za narodno in politično neodvisnost je bila te dni kronana z delnim uspehom. Po dvomesečnih pogajanjih sta predsednik francoske vlade Edgar Faure in predsednik tuniške vlade Tahar Ben Amar podpisala francosko-tuniški sporazum, s katerim bo štiri milijone Tunizijcev dobilo notranjo avtonomijo. Tunizijci bodo prevzeli notranjo upravo svoje dežele v lastne roke. V prihodnjih letih bodo postopoma prevzeli upravno in izvršno oblast, šolstvo, sodstvo in policijo. V pristojnosti Francije ostaneta še nadalje narodna obramba in diplomatska služba, pa tudi gospodarsko ostanje Tunizija s carinsko unijo povezana s Francijo.

Doseženi sporazum bodo danes slovesno podpisali v Parizu, nakar bo predložen v ratifikacijo francoskemu parlamentu in tuniškemu beju. S tem sporazumom bo izgubila Francija absolutno oblast v Tuniziji, ki jo je imela s pogodbo iz leta

1881. Francoska kolonialna gospoda v Tuniziji in njeni predstavniki v francoskem parlamentu so na vse mogoče načine skušali preprečiti in onemogočiti vsak sporazum, vendar sta bili tako Mendes-Franceova kakor tudi Faureova vlada odločeni, da rešita tuniško vprašanje. Razen splošnega položaja v francoski Severni Afriki je k dosegi sporazuma nedvomno v veliki meri prispevala odločnost tuniškega ljudstva in njegovih voditeljev, da si izbojujejo notranjo avtonomijo.

V Argentini ločitev države in cerkve

Argentinski parlament je pred nedavnim sklenil zakon o ločitvi države in cerkve in je ta zakon potrdil tudi že predsednik države Peron. Za praktično izvedbo bo potrebna tozadavna sprememba ustave, ker je bila katoliška vera doslej državna vera v Argentini.

Argentinsko zdravstveno ministrstvo je odpovedalo službo nad sto nunam, ki so bile zaposlene v raznih bolnišnicah.

RADIO CELOVEC

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 5.30 Začetek oddaje — 5.50 Kmečka oddaja — 6.00 Glasbeni pozdrav — 7.00 Jutranji koncert — 7.55 Marsikaj zvenečega — 9.00 Pozdrav nate — 10.00 Roman za ženo — 10.10 Medigra — 10.15 Šolska oddaja — 10.45 Mali koncert — 11.00 Šolska oddaja — 11.20 Medigra — 11.25 Šolska oddaja — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.02 Pestro namešano — 13.00 Opoldanski koncert — 13.45 Objave — 13.55 Slovenska poročila in objave — 14.25 Specialno za Vas — 15.00 Šolska oddaja — 17.00 Kulturne vesti — 17.30 Popoldanski koncert — 18.00 Radio nasveti — 19.55 Lokalna poročila — 00.05 Nočna oddaja.

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 19.45, 22.00, 00.00.

Sobota, 4. junij:

9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 11.00 Za dobro voljo — 14.35 Pozdrav nate — 15.35 Domovinski zvoki — 16.20 Kličemo mladino — 16.45 Knjižni kotiček — 18.00 Iz parlamenta — 20.20 Veseli večer.

Nedelja, 5. junij:

7.20 S pesmijo pozdravljamo in voščimo — 11.30 Domači koledar za mesec junij — 13.45 Iz domovine — 15.00 Pozdrav nate — 17.00 Plesna glasba — 18.30 Lepe melodije — 18.55 Šport od nedelje — 20.15 Vedra oddaja.

RADIO PROGRAM

Ponedeljek, 6. junij:

14.00 Za našo vas (slov.) — 15.45 Igra veliki dunajski orkester — 18.45 Slovenske pesmi — 19.15 Trikrat kralj — 19.45 Aktualnosti iz Avstrije — 20.20 Narodna glasba iz Stajerske.

Torek, 7. junij:

11.20 Za dobro voljo — 14.00 Zdravniški vedež. Kulturne vesti (slov.) — 15.30 Zabavna glasba — 18.45 Mesec dni deželne politike — 20.20 Operetna Maseca.

Sreda, 8. junij:

14.00 Razvojne črte slovenske proze (slov.) — 15.45 Otroški oder — 16.00 Vedre melodije — 18.45 Za ženo in družino (slov.) — 20.00 Dunajski slavnostni tedni 1955.

Četrtek, 9. junij:

7.20 Solistični koncert (slov.) — 11.05 Narodna glasba iz Tirolske — 13.45 Iz domovine — 14.30 Otroški oder — 15.00 Pozdrav nate — 17.00 Plesna glasba — 18.30 Lepe melodije — 19.35 Šport iz Koroške — 20.15 Pomisli, o duša... — za 80-letnico smrti Eduarda Mörike.

Petek, 10. junij:

14.00 Akustični mladinski list (slov.) — 15.30 Zabavni koncert — 15.45 Otroška ura — 16.00 Glasba iz opere in filma — 18.45 Športni obzornik (slov.) — 20.20 Slušna igra.

RADIO LJUBLJANA

Dnevne oddaje razen ob nedeljah: 5.00 Dobro jutro. dragi poslušalci — 6.30 Pregled tiska — 7.10 Jutranji orkestralni spored — 7.30 Gospodinjski nasveti — 7.40 Zabavna glasba — 11.00 Radijski koledar — 12.00 Kmetijski nasveti ali kmetijska univerza — 12.45 Zabavna glasba — 13.00 Železi ste — poslušajte! — 14.10 Melodije za razvedrilo — 15.15 Lahka glasba — 16.10 Utrinki iz literature — 16.30 Železi ste — poslušajte! — 19.00 Radijski dnevnik — 23.00 Oddaja za tujino.

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 12.30, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 4. junij:

11.45 Pesmi za naše male — 13.30 Glasbeni mozaik — 15.40 Slovenska narodna glasba — 16.20 Zaigrajmo in zapojmo — 18.00 Jezikovni pogovori — 18.30 Okno v svet — 20.00 Zabavni sobotni večer.

Nedelja, 5. junij:

8.15 Domače pesmi — 9.00 Otroška predstava — 10.00 Družinski pogovori — 12.10 Venček slovenskih narodnih pesmi — 13.00 Pol ure za našo vas — 13.30 Železi ste — poslušajte! — 16.00 Zaplešite z nami — 16.45 „Pod vaško lipo“ — 20.00 Večerni operni koncert — 21.00 Kulturni razgledi.

Ponedeljek, 6. junij:

11.15 Šolska ura za višjo stopnjo — 14.30 Nove knjige — 15.30 Šolska ura za nižjo stopnjo — 16.00 Tisoč pisanih zvokov — 16.30 Zdravstveni nasveti — 17.15 Lahka glasba — 18.45 „Partizanski pozdravi“ — 20.00 Kulturni pregledi — 20.15 Simfonični koncert Radia Ljubljana.

Torek, 7. junij:

11.15 Cicibanom dober dan — 12.10 20 minut z Veselimi godci — 13.30 Glasbeni mozaik — 14.30 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 15.15 Šopek zabavnih melodij — 17.15 Od včeraj do danes — 18.15 Slovenske narodne — 18.30 Športni tednik — 20.30 Radijska igra: Romeo in Julija.

Sreda, 8. junij:

11.15 Šolska ura za nižjo stopnjo — 11.45 Mladinski zbori pojo — 12.10 „Po domače“ — 13.30 Ura melodij za dobro voljo — 15.30 Šolska ura za višjo stopnjo — 16.30 Modni kotiček — 20.00 Dve enodejanki: „Plašč“ in „Sestra Angelika“.

Četrtek, 9. junij:

11.15 Za mlade pevce in godce — 14.30 Ljudsko-prosvetni obzornik — 16.20 Iz baletov in oper — 18.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 20.15 „Četrtek večer“.

Petek, 10. junij:

11.15 Cicibanom dober dan — 14.40 Igra godba na pihala — 16.00 Za pionirje — 18.00 Domače aktualnosti — 18.45 Vedre melodije — 20.15 „Portret iz Broadwaya“ Jazz Koncert.